

**Հայաստանի
Հանրապետություն**

Ծրագրի անավանդումը: Ազգային հարմարվողականության ծրագիր (ՀԱԾ) Հայաստանում միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հարմարվողականության պլանավորման առաջխաղացման համար	
Երկիր: Հայաստանի Հանրապետություն	
Իրականացնող: ՄԱԿ-ի Զարգացման Ծրագիր (ՄԱԶՄ)	Կառավարման ձևը : Ուղղակի իրականացմամբ ձևաչափ (DIM)
ՄԱԿԶԱՄ/ԵԾՓ վերջնաարդյունք: ՄԱԿԶԱՄ Արդյունք 7/Երկրի ծրագրի փաստաթուղթ Արդյունք 4 (Կայուն զարգացման նպատակ 13): Մինչև 2020 թվականը ներդրվել և կիրառվում են կայուն զարգացման սկզբունքները, շրջակա միջավայրի կայունության, դիմակայունության ձևավորման, կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության և մեղմման, ինչպես նաև կանաչ տնտեսության լավագույն գործելակերպերը:	
ՄԱԶՄ Ռազմավարական Պլանի արդյունք: 1.4: Կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության և մեղմման խաչաձևող սեկտորների մասով ընդլայնված գործողությունները ֆինանսավորված են և իրականացված	
ՄԱԶՄ սոցիալական և բնապահպանական գնահատման կարգը՝ Ցածր	ՄԱԶՄ գենդերային հավասարության ցուցիչ՝ GEN2
Atlas համակարգի Հատկացման ՆՀ՝ 00102083	Atlas համակարգի վերջնաարդյունքի ՆՀ/ Ծրագրի ՆՀ՝ 00104267
Ծրագրի նախատեսված սկիզբը՝ 2018	Ծրագրի նախատեսված ավարտը՝ 2022
Ծրագրի տևողությունը՝ 48 ամիս	
ԾՀՏԿ նիստի օրը՝ 23.08.2018	
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն. ՀՀ կառավարությունը 2016թ. հունիսին մեկնարկել է իր Ազգային հարմարվողականության ծրագիրը (ՀԱԾ)՝ տեղական շահառուների հետ խորհրդակցության և առկա իրավիճակի գնահատման գործողությունների միջոցով: ՀԱԾ իրականացման նախնական գործողությունների ծրագիրը ձևակերպվել և հաստատվել է առանցքային ոլորտների և բնապահպանության նախարարության ներկայացուցիչների կողմից: ՀՀ կառավարությունը դիտարկում է ՀԱԾ-ն որպես Ազգային Մակարդակով Նախատեսված Ներդրման (ԱՄՆՆ) 2015թ. նպատակների իրագործման առանցքային գործոն: Ներկայումս Հայաստանում չկա հարմարվողականության համապարփակ համակարգ, թեև	

ԱՄՆ և Ազգային Հաղորդագրությունների միջոցով ապահովվում են հարմարվողականության առաջնահերթությունների նախնական գնահատականները: Այս բացը լրացնելու համար, տվյալ Ծրագիրը նպատակ ունի աջակցել Հայաստանին՝ կլիմայի փոփոխության (ԿՓ) ՀԱԾ մշակման ուղղությամբ, որը պետք է կրի պարբերական բնույթ, այսինքն՝ ուշադրության կենտրոնում են գտնվելու գործընթացները և հիմնադրությային կարողությունների ամրապնդումը, որպեսզի դրանք կրեն ինստիտուցիոնալ բնույթ՝ երկարաժամկետ կայունության ապահովման համար: Ծրագրի նպատակն է վերացնել առկա խոչընդոտները և աջակցել ԿՓ հարմարվողականության (ԿՓՀ) վեց գերակա ոլորտներում ներդրումների առաջնահերթության սահմանմանը, և մեծացնել ֆինանսական ռեսուրսների հասանելիությունը այս ծրագրով նախատեսված գերակա գործողությունների իրականացման նպատակով:

ՀԱԾ գործընթացի զարգացման հետ մեկտեղ, Հայաստանում կձևավորվեն միջնաժամկետ և երկարաժամկետ ռիսկերի, ԿՓՀ առաջնահերթությունների և առանցքային ոլորտներում կլիմայի հարմարվողական և կայուն աճին նպաստող առանձնահատուկ գործողությունների համակարգային և պարբերական սահմանման հիմքերը: Միաժամանակ, կայուն զարգացման նպատակների (ԿՁՆ) տեղայնացման շրջանակներում, ՀԱԾ գործընթացը կնպաստի համապատասխան, կլիմայական փոփոխություններին արձագանքող թիրախների ձևավորմանը:

Այս առաջարկվող ծրագրի հիմնական միջանկյալ արդյունքները հետևյալներն են՝

- **Միջանկյալ արդյունք 1-ը կնպաստի բոլոր ոլորտային նախաձեռնությունների միջև սիներգիաների ձևավորմանը, ինչպես նաև համակարգման գործընթացների բարելավմանը:** Կկատարվի սիներգիաների ուղղահայաց ամրապնդում տնտեսության տարբեր ճյուղերում և հորիզոնական ամրապնդում կլիմայի փոփոխությամբ ներագրված տարբեր ոլորտների միջև, ինչը թույլ կտա խուսափել աշխատանքների կրկնօրինակումից, համախմբել սուղ ռեսուրսները և ապահովել ավելի ներդաշնակ և ամբողջական մոտեցում զարգացման ծրագրերում ԿՓՀ արձագանքների ինտեգրման հարցում:
- Համաձայն **Միջանկյալ արդյունք 2-ի**, Ծրագիրը կկառուցի և կամրապնդի **ինստիտուցիոնալ, գործառնական և տեխնիկական կարողությունները ԿՓՀ պլանավորման ուղղությամբ** և կբարելավի կլիմայի հետ կապված գոյություն ունեցող գիտելիքների և ապացույցների բազան՝ նպաստելով կլիմայական ռիսկերի, խոցելիությունների և ազդեցությունների առավել ընդգրկուն և ամբողջական գնահատումների կատարմանը:
- Համաձայն **Միջանկյալ արդյունք 3-ի**, Ծրագիրը կամրապնդի **ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների բարելավման հիմքերը՝ նպատակ ունենալով օժանդակել** կլիմայի վերաբերյալ գիտելիքների և սեռային խտրականությունը բացառող գործընթացների ինստիտուցիոնալացմանը և ներդաշնակեցնելով կլիմային առնչվող ոլորտային վերլուծության մեթոդաբանությունները և բարելավել դրանց ներդրումը **ազգային և տեղական մակարդակով:**
- Միջանկյալ **Արդյունք 4-ով** նախատեսված **գործողությունները կամրապնդեն** մշտադիտարկման իրականացման կարողությունները և կապահովեն հարմարվողականությանն ուղղված գործողությունների իրականացման ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքների և փորձի արդյունավետ և արդյունքային ինտեգրումը ազգային և

ուրուտային պլանավորման և կառավարման ասպարեզներում:

- Միջանկյալ արդյունք 5-ի **շրջանակներում գործողությունները** կնպաստեն **ԿՓՀ բյուջեի մշակման ինստիտուցիոնալ, գործառնական և տեխնիկական հզորությունների բարելավմանը**՝ միևնույն ժամանակ տեղական գործընկերների համար բարելավելով կլիմայական խնդիրների ֆինանսավորման հասանելիությունը: Ծրագիրը նաև կօժանդակի մասնավոր հատվածի ներգրավվածության ապահովմանը՝ կատարելով նպաստավոր միջավայրի և խոչընդոտների համապարփակ գնահատում՝ ելնելով մասնավոր հատվածի զարգացման ուղղությամբ Հայաստանի սահմանած առաջնահերթություններից:

Ծրագրի հիմնական շահառուներն են Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական համակարգման խորհուրդը, ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մթնոլորտային երևույթների վրա ակտիվ ներգործության ծառայություն» ՊՈԱԿը, Բնապահպանության նախարարությունը, ինչպես նաև վեց առաջնահերթ ոլորտները (ջրային ռեսուրսներ, գյուղատնտեսություն, էներգետիկա, առողջապահություն, տուրիզմ և բնակավայրեր, որոնք նախանշված են 2015թ. ԱՄՆ-ում):

ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

ԿԿՀ դրամաշնորհ	2,999,593.00 ԱՄՆ դոլար
(1) ՄԱԶԾ կողմից կառավարվող ընդհանուր բյուջեն	2,999,593.00 ԱՄՆ դոլար
ԶՈՒԳԱԶԵՈՒ ՀԱՄԱՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ (ՄԱԶԾ-Ի ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՌԱՎԱՐՎՈՂ ԱՅԼ ՈՉ ԿԱՆԽԻԿ ՀԱՄԱՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ)	
ՄԱԶԾ	300,000 ԱՄՆ դոլար
Կառավարություն ՀՀ ԲՆ (բնեղեն)	260,000 ԱՄՆ դոլար
(2) Ընդամենը համաֆինանսավորում	560,000.00 ԱՄՆ դոլար
(3) Ծրագրի համընդհանուր ֆինանսավորում (1)+(2)	3,559,593.00 ԱՄՆ դոլար
ՄՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
Իրականացնող գործակալություն՝ ՄԱԶԾ Ստորագրություն՝	օր/ամիս/տարի

Ենթատեսույթ

Հայաստանը փոքր և ծովին ելք չունեցող երկիր է Կովկասի տարածաշրջանում, որը Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում կլիմայի փոփոխության նկատմամբ ամենա խոցելիներից մեկն է: ՄԱԶՕ-ի 2015թ. Մարդկային զարգացման ինդեքսում երկիրը 85-րդն է 188 երկրների թվում: Երկիրը մեծապես կախված է գյուղատնտեսությունից: Բնակչության մեկ երրորդը (36.7%) գյուղաբնակ է: Գնահատվում է, որ Հայաստանի ընդհանուր բնակչության (3.27 մլն) 35%-ը ապրում է ազգային աղքատության շեմից ցածր:¹ Աղքատությունը սրվում է գործազրկության մակարդակի 28.6%-ով: Համադրելով Հայաստանում երաշտների, հողի էրոզիայի և բնական աղետների պատմական տվյալները, գյուղական ցածր եկամուտ ունեցող համայնքները հատկապես խոցելի են կլիմայի փոփոխության հետևանքների նկատմամբ՝ ջրի անապահովության բարձրացման, մարդու առողջության հետ կապված վտանգների ավելացման, գյուղատնտեսական արտադրողականության կրճատման և վտանգավոր կլիմայական երևույթների դեպքերի աճի պատճառով:²

Ընդունելով, որ կլիմայի փոփոխության նկատմամբ Հայաստանի խոցելիությունը նվազեցնելու համար պահանջվում են ավելի մեծ ներդրումներ և ավելի մեծ ներգրավվածություն ԿՓՀ և աղետների՝ ռիսկի նվազեցման համար, 2016թ. Կառավարությունը սկսեց քննարկել ՀԱՕ գործընթացը՝ անցկացնելով ազգային խորհրդակցություններ և իրականացնելով արագ իրավիճակային վերլուծություններ: Իրավիճակի վերլուծությունը ապահովում է ինստիտուցիոնալ շրջանակների և կարողությունների որակական գնահատում, որոնք վերաբերում են ՀԱՕ գործընթացին: ՀԱՕ լիովին համահունչ է ԱՄՆ-ի հարմարվողական բաղադրիչին և կարող է դիտարկվել որպես կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ Հայաստանի ազգային և միջազգային որոշումների կայացման միջև կառուցողական հետադարձ կապի միջոց:

Ծրագրի նպատակն է լուծել ԿՓՀ առաջնահերթ ազգային ներդրումների ներկա խոչընդոտները և բարձրացնել ֆինանսների մատչելիությունը՝ ազգային ռազմավարական շրջանակներում սահմանված առաջնահերթ միջոցառումների իրականացման համար: ՀԱՕ գործընթացի զարգացումով Հայաստանը կկապի միջնաժամկետ և երկարաժամկետ ռիսկերի համակարգային և բազմակողմանի նույնականացումը, ԿՓՀ առաջնահերթությունների և կոնկրետ գործողությունների համար, որոնք նպաստում են հիմնական ոլորտներում կլիմայական հարմարվողական և կայուն աճի ապահովմանը: ԿՓՀ ժամանակակից մոտեցումների կիրառումով Հայաստանը կարող է առանձին կանգնած գործողություններից և ծրագրերից ապահովել է անցում ավելի համահունչ և ռազմավարական երկարաժամկետ տեսլականի փոխակերպման Մենդեյի Շրջանակի և Օրակարգ 2030/Կայուն զարգացման նպատակների և Փարիզյան համաձայնագրի իրականացմանը անցնելով; Եթե ազգային ռազմավարական շրջանակի ստեղծումը (այսինքն, ՀԱՕ գործընթացը) իրականացվի և ազգային ինստիտուտներում տեխնիկական կարողությունները զարգանան, ապա կլիմայական հարմարվողական «արտադրանքի» պահանջարկը կաճի ոլորտներում, նպաստելով ԿՓՀ գործողությունների ընդլայնմանը երկրում: Մա կարևորում է ԿՓՀ եզակի նշանակությունը որպես ընթացիկ, միջանկյալ ու նորմատիվային գործընթաց, որը կարող է օգնել հաղթահարել

¹ World Bank. 2012. The Republic of Armenia: Climate Change and Agriculture Country Note. Available at: www.worldbank.org/eca/climateandagriculture

² Stanton E.A. et al. 2009 . The Socio-Economic Impact of Climate Change in Armenia. Stockholm Environment Institute, Somerville, MA

ինստիտուցիոնալ պասիվության միտումները, որոնք պայմանավորված են կլիմայի փոփոխության ազդեցության ակնկալվող հետևանքների և դրա հետ կապված կարիքների անորոշության բարձր մակարդակով: Ստեղծելով արդյունավետ (ցուցադրական) գործողությունների ապացույցների հիմք, այս նախագիծը կապահովի, որ փոխակերպմանն ուղղված, երկարաժամկետ արդյունքներին հասնելը հնարավոր է ծրագրի վրա հիմնված առաջնահերթ ֆինանսավորման մոբիլիզացիայով:

Նպատակները, արդյունքները և ազդեցությունը

Այս ծրագիրը հնարավորություն կտա Հայաստանին նվազեցնել իր համայնքների և ակտիվների խոցելիությունը: Այն կկենտրոնանա հիմնարար կարողությունների ամրապնդման վրա և կապահովի, որ դրանք ինստիտուցիոնալիզացվեն երկարաժամկետ կայունության համար (ծրագրի ժամկետից դուրս): Կենտրոնանալով 2015թ.-ին ԱՄՆ-ում բացահայտված առաջնահերթ ոլորտների վրա (բնական ռեսուրսներ, ջուր, գյուղատնտեսություն, էներգետիկա, առողջապահություն, զբոսաշրջություն ու բնակավայրեր) և ապահովելով բազմաբնույթ կարողությունները վարչական մակարդակներում, ծրագիրը հնարավորություն է տալիս ներգրավել հարմարվողականության պլանավորումը ազգային և տեղական կառավարման մակարդակներում: Բարելավելով առկա ռիսկերի և խոցելիության վերլուծությունը՝ քաղաքականության համար համապատասխան և կիրառելի ռիսկերի գնահատման համար, նախագիծը կամրապնդի ինչպես որոշումների կայացման համար ապացույցների բազան, այնպես էլ հարմարվողականության տարբերակների բացահայտման, գնահատման և առաջնահերթություն տալու համար առկա տեղեկատվության արդյունավետ օգտագործման կարողությունները: Տեխնիկական մեթոդական գործիքների ներդրումը կապահովի, որ հարմարվողականության միջոցառումների կիրառումը կավելանա ոլորտներում խթանելով լրացուցիչ ԿՓՀ ներդրումների պահանջարկը և հնարավորություն ընձեռնելով պատասխանատու կլիմայական ֆինանսավորման ռազմավարությունների ձեռակերպումը:

Շահագրգիռ կողմերի հետ խորհրդակցություններ

Հայաստանի կառավարությունը դիտում է ՀԱԾ-ի գործընթացը, որպես 2015թ. ԱՄՆ-ի հարմարվողականության նպատակների հասնելու բանալին: ՀԱԾ-ն նաև դիտվում է որպես ԱՄՆ-ով ստանձնած պարտավորությունների կատարման մեխանիզմներից մեկը՝ կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ ազգային և միջազգային որոշումների կայացման միջև կառուցողական հետադարձ կապ հանգույց ստեղծելու համար: ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը սկսել է ազգային շահագրգիռ կողմերի հետ խորհրդակցությունները ՀԱԾ-ի գործընթացի համար 2016 թ. հունիսին: Որպես այդ գործընթացի մի մաս, նախատեսվել է նախնական շրջանակներ՝ հիմնված ԱՄՆ-ի կողմից սահմանված նպատակների վրա: ՄԱԶԾ-ի կողմից կազմակերպված ԱՄՆ-ի աջակցման առաքելության և երկրի իրավիճակային վերլուծության ընթացքում հիմնական շահագրգիռ կողմերի հետ, ներառյալ ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, Հիդրոոդերեութաբանության ծառայությունը, ՀՀ էներգետիկայի նախարարությունը և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարությունը, անց են կացվել խորհրդակցություններ և հարցազրույցներ, ինչպես նաև հիմնական ոլորտների և ՀՀ բնապահպանության նախարարության ներկայացուցիչների կողմից մշակվել և հաստատվել է ՀԱԾ-ի իրականացման նախնական ճանապարհային քարտեզը:

Շահագրգիռ կողմերի լայն շրջանակների հետ խորհրդակցությունները և ՀԱԾ-ի ողջ գործընթացքում նրանց ներգրավվածությունը ապահովելու նպատակով, որպես ՀԱԾ գործընթացի անբաժանելի մաս կմշակվի շահագրգիռ կողմերի հետ հաղորդակցման և ներգրավվածության պլան, ներառյալ

գենդերային գործողությունների պլանը: Հասարակության տեղեկացման ու ներգրավման և ներգրավման աշխատանքները կներառեն ներառական, խորհրդակցական և վերապատրաստման միջոցառումներ, որոնք ընթացքում հաշվի կառնվեն շահագրգիռ կողմերի կարիքները, որպեսզի նրանք կարողանան հաջողությամբ իրականացնել նախատեսված գործողությունները: Ընդհանուր առմամբ, ներգրավվածության միջոցառումները նպատակաուղղված կլինեն շահագրգիռ կողմերի սեփականության զգացման բարձրացմանը և կլիմայի փոփոխության հետևանքների երկարաժամկետ անձագանքման համար հարմարվողականության բարձրացման կարևորությունը մասին գիտելիքների զարգացմանը: Շահագրգիռ կողմերը կներկայացնեն պետական կառույցներ, ֆինանսական և մասնագիտական գործընկերներ, միջազգային և ազգային ոչ կառավարական կազմակերպություններ և տեղական քաղաքացիական հասարակություն: «Կանաչ արահետ», «Խազեր», «Էկոլուր», «ICare» և «OxYGen» ոչ կառավարական/համայնքահեն կազմակերպությունները ներկայացված կլինեն մասնակցային գործընթացում: Մասնավոր հատվածի դերը և ներգրավվածությունը նույնպես կընդլայնվի նպատակային գործողություններով:

ՈՍԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջարկվող նախագիծը հիմնվում է 2015թ. ԱՄՆԼ ամփոփված ազգային կլիմայի գերակայությունների վրա և նպատակ ունի նպաստել Հայաստանում միջին և երկարաժամկետ հարմարվողականության պլանավորմանը: ՀԱԾ կանդիդատնա կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ինտեգրման հիմնական մարտահրավերներին՝ ազգային, ոլորտային և տեղական կառավարման պլանավորման և բյուջետավորման մեջ, ինչպես նշված է 2016թ. շահագրգիռ կողմերի խորհրդակցություններում և ՀԱԾ իրավիճակի գնահատման զեկույցում: Հատկապես ուշադրության կենտրոնում է լինելու հարմարվողականության հիմնարար հնարավորությունների ստեղծումը, ինչպես նաև ապահովելու, որ դրանք ինստիտուցիոնալացված են երկարաժամկետ կայունության համար (նաև ծրագրի իրականացումից հետո): Ակնկալվում է, որ ՀԱԾ-ի մշակման առնվազն երկու վերանայումներ կպահանջվեն ապահովելու ազգային զարգացման շրջանակում և բոլոր ոլորտների զարգացման ծրագրերում ԿՓՀ ամբողջական և համակողմանի ընդգրկվածությունը և:

2015թ. ԱՄՆԼ-ում ներառված առաջնահերթ ոլորտները (բնական ռեսուրսներ, ջրային ռեսուրսներ, գյուղատնտեսություն, էներգետիկա, առողջապահություն, զբոսաշրջություն և բնակավայրեր) հասցեագրելով և վարչարարական մակարդակով բազմաբնույթ կարողությունների ապահովման միջոցով ծրագրի իրականացումը է ընձեռում հարմարվողականության պլանավորումը ներառել կենտրոնական և տեղական պլանավորման մեջ: Բարելավելով առկա ռիսկերի և խոցելիության վերլուծությունները՝ քաղաքականության համար համապատասխան և կիրառելի ռիսկերի գնահատման համար, նախագիծը ամրապնդում է ինչպես որոշումների կայացման համար ապացույցի բազան, այնպես էլ հարմարվողականության տարբերակների բացահայտման, գնահատման և առաջնահերթության արդյունավետ օգտագործման կարողությունը:

Տեխնիկական մեթոդական գործիքների ներդրումը ապահովում է, որ կանխարգելով հարմարվողականության միջոցառումների կիրառումը կավելանա տարբեր ոլորտներում, խթանելով լրացուցիչ ԿՓՀ ներդրումների պահանջարկը և հնարավորություն ընձեռելով կլիմայի պատասխանատու և գործուն ֆինանսավորման ռազմավարությունների ձևակերպումը՝ Փարիզի համաձայնագրի իրականացման հետագա ընդլայնման համար:

Այս նպատակներին հասնելու համար կհասնեն 5 արդյունքների և համապատասխան գործողությունների միջոցով:

Միջանկյալ արդյունք 1: Ձևավորված են ազգային լիազորությունների շրջանակները, համակարգման մեխանիզմները, իսկ բացթողումները գնահատված և վերացված են

Այս Միջանկյալ արդյունքով կլուծվեն ԿՓՀ համակարգման մեխանիզմներում, միջոլորտային փոխգործակցության և տարանջատված տեխնիկական հմտություններում առկա թերությունները՝ հարմարվողականության պլանավորման և ընդհանուր առմամբ կլիմայի փոփոխության ուղղություններով: Այն նաև նպատակաուղղված կլինի կարողությունների զարգացման նկատմամբ երկարաժամկետ մոտեցման ձևավորմանը, որը կօժանդակի թե՛ ինստիտուցիոնալ կարողությունների կարիքների բավարարմանը, և թե՛ անհատական հմտությունների զարգացմանը:

Ենթարդյունք 1.1 Բացահայտել ՀԱԾ գործընթացի ինստիտուցիոնալ կարգավորումները

Ակնկալվում է, որ Հայաստանի ՀԱԾ-ն կկառավարվի բազմաոլորտային համակարգման մեխանիզմի՝ Միջգերատեսչական Համակարգման Խորհրդի կողմից, որին անդամակցում են 14 նախարարություններ և երկու առանցքային գործակալություններ և ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը: Հիմք ընդունելով Հայաստանի՝ 2015թ. ստանձնած ԱՄՆՆ պարտավորությունները ԿՓՀ ինտեգրել ազգային և սեկտորալ զարգացման նպատակներում: Սա ներառում է ՀԱԾ հայեցակարգային փաստաթուղթը (համաձայն ՀՀ կառավարության 49-8 որոշման, 2016թ.): Այս կներառի վարչական մակարդակում անհրաժեշտ կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության և համակարգման մեխանիզմները՝ նախաձեռնելով հարմարվողականության միջնաժամկետ և երկարաժամկետ գործողություններ:

Ենթարդյունք 1.2 Բացահայտել և համակարգել առկա տեղեկատվությունը կլիմայի փոփոխության ազդեցության, խոցելիության և հարմարվողականության վերաբերյալ և գնահատել բացթողումները

Քանի որ Հայաստանը գնում է դեպի հարմարվողականության ավելի ամբողջական մոտեցման ընդունման և դրա միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պլանավորման ներգրավման ուղղությամբ, կարևոր է, որ այն հենվում է ամուր հիմքերի վրա, ներառյալ առկա լավագույն կլիմայական և սոցիալ-տնտեսական տեղեկատվությունը՝ գնահատելու գնահատումը հարմարվողականության տարբերակների ընտրությունը և ապահովել, որ ձեռք բերված դասերը և անցյալի նախաձեռնությունների ազդեցությունները ներգրավված են ՀԱԾ գործընթացի մեջ:

Այս ենթարդյունքը կստեղծի ԿՓՀ և ՀԱԾ-ի մշակման համակարգային գիտելիքներ և կհիմնվի կլիմայական ռիսկերի և հարմարվողականության առկա ուսումնասիրությունների վրա սեկտորալ, ենթազգային և ազգային մակարդակներում՝ գնահատելով և լրացնելով բացերը, վերլուծելով հարմարվողականության իրականացված և իրականացվող նախաձեռնությունները և բացահայտելով հարմարվողականության հետագա հնարավոր տարբերակները: Սա կներառի առկա կլիմայական տվյալների վերլուծություն, որը հիմք կհանդիսանա կլիմայական նախաձեռնությունների համար՝ բարելավելու համար բազային իրավիճակի մասին պատկերացումը, հզորացնելու ԿՓՀ միջամտությունների հիմնավորումները և բարելավելու որոշումների կայացման կարողությունը: Անհրաժեշտ է համապարփակ ուսումնասիրություն համապատասխան նախարարությունների և առաջնային սեկտորների (ջրային ռեսուրսներ, գյուղատնտեսություն, էներգետիկա, առողջապահություն, տուրիզմ և բնակավայրեր) միջև, քանի որ առկա տվյալները և վերլուծությունը ամբողջական չէ:

Միջանկյալ արդյունք 2. Նախապատրաստական աշխատանքներ ստանձնած ՀԱԾ ուղղությամբ՝ գիտելիքների բազայի ստեղծման և ՀԱԾ կազմման նպատակով

Քանի որ Հայաստանը շարժվում է ԿՓ հարմարվելու և իր միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պլանավորման գործընթացում դրա ինտեգրացման առավել համապարփակ մոտեցման որդեգրման ուղղությամբ, կենսականորեն կարևոր է, որպեսզի այն հիմնվի կայուն ապացույցների բազայի վրա, այդ թվում՝ կլիմայի և սոցիալ-տնտեսական տեղեկատվության առնչությամբ լավագույն հասանելի տեղեկատվության վրա: Ապացույցների կայուն բազան կնպաստի հարմարվողականության տարբերակների գնահատման առավել առաջադեմ հնարավորությունների ձևավորմանը՝ օգտագործելով այնպիսի մեթոդներ, ինչպիսիք են՝ բազմակի չափանիշների ընտրությունը, տնտեսական գնահատման գործիքները, և կապահովի քաղաքացիների և նախկին ու ներկա նախաձեռնությունների ազդեցությունների ինտեգրումը ՀԱԾ գործընթացին: Այս Միջանկյալ արդյունքը կապահովի տեղեկատվական բազայի հիմնում ՀԱԾ մշակման համար, կկենտրոնանա առկա տեղեկատվության հավաքագրման, բացթողումների գնահատման և լրացման, նախկին և ընթացիկ հարմարվողականության նախաձեռնությունների վերլուծության և հարմարվողականության տարբերակների սահմանման ուղղությամբ:

Ենթարդյունք 2.1 Բարելավել կլիմայական տվյալների հասանելիությունը և կիրառությունը

Այս ենթարդյունքը կստեղծի համակարգված գիտելիքներ ԿՓՀ-ի համար և ՀԱԾ-ի մշակում: Այն կկենտրոնանա կլիմայական ռիսկերի և հարմարվողականության գնահատման վերլուծման և թարմացման համար, բացթողումների լրացման, բարելավված հասանելիություն և առկա կլիմայական տվյալների կիրառություն և դրան առնչվող վերլուծություն:

Ենթարդյունք 2.2 Բացահայտել և արձագանքել կարողությունների բացթողումները և թուլությունները՝ ՀԱԾ գործընթացի տեղական սեփականատիրական մոտեցումն ապահովելու համար

Այս ենթարդյունքը կենտրոնանում է հիմնադրամի ստեղծման վրա ազգային և սեկտորալ գործընթացներում ԿՓՀ ներգրավման համար՝ ԿՓՀ բարելավված տեխնիկական կարողությունների, դասընթացների, գործիքների, մեթոդաբանության և ուղեցույցների մշակման միջոցով: Այս ենթարդյունքի գործողությունները կհիմնվեն կլիմայի խոցելիության գնահատման և սոցիալ-տնտեսական գնահատման գործիքներին (ծախսարդյունավետության վերլուծություն, վնաս և այլն) ուղղված դասընթացների իրականացման վրա: Այն կմշակվի և կփորձարկվի տարբեր սեկտորների տեխնիկական նախագծողների համար ազգային և ենթազգային կազմակերպությունների մակարդակով: Այն նաև կկենտրոնանա գենդերային խնդիրների նկատմամբ զգայուն ԿՓՀ գործիքների, մեթոդաբանության և դասընթացների համապատասխան նախարարական և տեղական քաղաքականությունների և փորձի մեջ ներգրավման հնարավորությունների բացահայտման և իրականացման վրա՝ ապահովելով ազգային ԿՓՀ գործողությունների բարելավումը:

Միջանկյալ արդյունք 3 Դուրինացված ՀԱԾ ներդրում

Չնայած, որ երկրի զարգացման համար կլիմայի փոփոխության ներկայացրած սպառնալիքը ճանաչված է, և այն սահմանված է ԱՄՆԼ-ով, այնուամենայնիվ ԿՓՀ-ն Հայաստանի համար նոր զարգացող խնդիր է: ԿՓՀ-ն համարվում է ոլորտային խնդիր, որը կարիք ունի լրացուցիչ ինտեգրման ոլորտային զարգացման պլանավորման և բյուջետավորման գործընթացներում, ինչպես նաև ազգային առաջնահերթությունների հետ առավել մեծ ներդաշնակեցման: ՀԱԾ գործընթացը կոչված է կլիմայի փոփոխության խնդիրները և կլիմայական ռիսկերը լիարժեքորեն ինտեգրել բոլոր համապատասխան ոլորտների պլանավորման, բյուջետավորման և որոշումների կայացման գործընթացներում՝ վարչական բոլոր մակարդակներում: ՀԱԾ ներդրումը

համեմատաբար սահմանափակ բնույթ կկրի ՀԱԾ այս առաջին ցիկլում, քանի որ ակնկալվում է, որ կպահանջվի առնվազն երկու ՀԱԾ ցիկլ՝ ամբողջական և համապարփակ ներգծման համար: Այս Միջանկյալ արդյունքը նպատակ ունի ամրապնդել ՀԱԾ հիմքերը:

Ենթարդյունք 3.1 Բարելավել հարմարվողականության պլանավորման ազգային կարողություններ

Այս գործողությունը կանդրադառնա վերապատրաստման և իրազեկվածության կառուցմանը՝ նպատակ ունենալով ինտեգրել լավագույն փորձը և հարմարվողականության միջամտությունները ոլորտային գործողություններում՝ հիմք ընդունելով երկրի առանձնահատկությունները, ինչը թույլ կտա ապահովել կլիմային վերաբերող տեղեկատվության օգտակարությունը պլանավորման գործընթացում: Միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հեռանկարում, բարելավված մեթոդաբանական մոտեցումը ոլորտային և տեղական պլանավորման գործընթացներում կնպաստեն առավել բարելավված ապացույցների բազայի ձևավորմանը կլիմայի խնդիրների հաշվարկվող իրականացված բյուջետավորման համար և կնպաստեն հետագա սիներգիայի ձևավորմանը ՀԱԾ ապագա ցիկլերի և ազգային զարգացման ծրագրերի հեռանկարում:

Ենթարդյունք 3.2 Մշակել հարմարվողականության ներդրման ազգային ռազմավարություն

Այս ենթարդյունքի հիմնական նպատակն է բացահայտել և գնահատել ԿՓՀ ռազմավարական միջամտությունների արդյունքահեն հնարավորությունները միջնաժամկետ և երկարաժամկետ իրականացման համար: Այս ենթարդյունքի գործողությունները կկենտրոնանան հարմարվողականության միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հնարավորությունների բացահայտման և առաջնահերթությունների մշակման վրա: Այն կկենտրոնանա նաև ԿՓՀ և ազգային զարգացման նպատակների միջև սերտ կապի ստեղծմանը՝ հարմարվողականության բացահայտված ծրագրերի միջոցով: Դա կնպաստի ռիսկերի կառավարման արդյունավետության և որոշումների կայացման համակարգերի արդյունավետության բարձրացմանը:

Ենթարդյունք 3.3 Մշակել և տարածել ՀԱԾ

Այս գործողությունը կենտրոնանում է ՀԱԾ-ի և հաղորդակցման ռազմավարության հետ սերտ կապի վրա, այն է ազդել քաղաքականության մշակողների և բոլոր շահագրգիռ կողմերի վրա, ներառյալ հասարակության լայն շերտերը, ներկայացնելով հարմարվողականության կարևորությունը՝ ներկայացնելով հարմարվողականությունը որպես ազգային առաջնահերթություն: Այն նաև պետք է ապահովի, որ հարցի շուրջ բարձրացված հանրային իրազեկումը պետք է նաև պահպանել: Հանրային իրազեկման և հաղորդակցման ռազմավարությունը պետք է խթանվի գործողությունների պլանով և գենդերային գործողությունների պլանով: Ի հավելումն, այս ենթարդյունքը կաջակցի պարբերաբար (օր.՝ տարեկան) կազմակերպել թեմատիկ խորհրդատվություններ և աշխատանքային հանդիպումներ շահագրգիռ կողմերի (տեղական, սեկտորալ, ազգային, մասնավոր, հանրային) հետ՝ բարձրացնելով հանրային իրազեկվածությունը կլիմայի փոփոխության և հատկապես ՀԱԾ վտանգների և հնարավորությունների մասին: Հանրային իրազեկման և կրթական նյութեր նույնպես կմշակվեն այս ենթարդյունքի շրջանակներում:

Միջանկյալ արդյունք 4 ՀԱԾ-ների և հարմարվողականության առաջընթացի գծով Չափումների, հաշվետվողականության և հավաստագրման մեխանիզմների առկայություն

Այս Միջանկյալ արդյունքը կնպաստի ՀԱԾ ընթացքի առանցքային 9 և 10-րդ գործառույթների իրականացմանը: «Հարմարվողականության ծրագրերի համակարգում և մշտադիտարկում, վերանայում և թարմացում ժամանակի ընթացքում՝ նպատակ ունենալով ապահովել հարմարվողականության ուղղությամբ գործադրվող ջանքերի առաջընթացը և արդյունավետությունը և կարողանալ ցույց տալ, թե ինչպես են վերացվում առկա բացթողումները»

և «ՀԱԾ գործընթացների հաշվետվողականության և իրազեկման համակարգում ազգային և միջազգային մակարդակով շահառուների շրջանում՝ Կոնվենցիայի առաջընթացի վերաբերյալ»: Այն նաև կընդգրկի ՀԱԾ-ից դուրս ավելի լայն շրջանակ՝ ներառելով հարմարվողականության միջամտությունների մշտադիտարկումն առավել լայն ազգային զարգացման համատեքստում:

Ենթարդյունք 4.1 Բարելավել ՀԱԾ գործընթացի և հարմարվողականության առաջընթացի մոնիտորինգի հնարավորությունները

Ժամանակակից և որակյալ տվյալների առկայությունը, որոնց հիման վրա կայացվում են որոշումներ մասնավորապես, օրինակ, վերապատրաստման կարիքների առաջնահերթությունների վերաբերյալ որոշումների կայացումը, անչափ էական ազդեցություն ունի ԿՓՀ արդյունավետության կառավարման վրա: Ընդհանուր առմամբ կլիմային վերաբերող խնդիրների մշտադիտարկումը և գնահատումը (ՄԳ) դեռևս սահմանափակ բնույթ են կրում: Անհրաժեշտ է հատուկ, կլիմայական խնդիրների վրա կենտրոնացած ՄԳ թե հարմարվողականության, և թե մեղմման ուղղություններով: Այս Միջանկյալ արդյունքը կլրացնի կարողությունների շարունակական զարգացման և ՄԳ գործողությունները գործող ծրագրերի և նախաձեռնությունների շրջանակում: Այն կհիմնի համակարգ, որը առաջին ՀԱԾ-ի շրջանակներում (2018 – 2021թթ.) ստեղծված արդյունքի հիման վրա, թույլ կտա Հայաստանին թարմացնել ՀԱԾ-ն, այսպիսով նպաստելով հարմարվողականության պլանավորման հիմնական գործառույթներին և աջակցելով մշակել գործողություններ ՀԱԾ 2-րդ շրջանակի համար:

Միջանկյալ արդյունք 5 Մշակված է ՀԱԾ և ԿՓՀ ֆինանսավորման ռազմավարությունը

ՀԱԾ-ն պետք է ծառայի որպես ներդրումային համակարգ և հանրային և մասնավոր աղբյուրներից տեղական և միջազգային ֆինանսավորման ներգրավման միջոց: ՀԱԾ գործընթացի և Հայաստանի ԿԿԱ ընթացիկ ջանքերի կայունությունն ապահովելու համար, անհրաժեշտ է հիմնել համակարգեր, որոնք թույլ կտան ՀԱԾ և ԿԿԱ ընդհանուր առմամբ, թարմացվեն և ֆինանսավորվեն ժամանակի ընթացքում, մինչ շարունակվում է աջակցել կարողությունների ստեղծմանը և միջակտորալ համագործակցությանը: Այս Միջանկյալ արդյունքը անդրադառնում է հարմարվողականության տարբերակների գնահատման, ծախսավորման, առաջնահերթությունների սահմանման և ֆինանսավորման խնդիրներին: Այս Միջանկյալ արդյունքը օգնում է հայտնաբերել ֆինանսավորման աղբյուրները և հնարավորությունները՝ կլիմայի խնդիրների ֆինանսավորման հասանելիությունը ազգային մասնակիցների և տեղական կառավարման մարմինների համար մեծացնելու ուղղությամբ:

Ենթարդյունք 5.1 Մշակել ֆինանսավորման ռազմավարություն ՀԱԾ շարունակական գործընթացի ապահովելու համար

Այս ենթարդյունքը կկենտրոնանա ԿԿԱ կարճաժամկետ և միջնաժամկետ գործողությունների ֆինանսական տարբերակների բարելավման վրա, ինչպես նաև կայուն հարմարվողականության միջնաժամկետ և երկարաժամկետ ձեռքբերումների խթանման վրա և ազգային դերակատարների և տեղական իշխանությունների կողմից կլիմայի ֆինանսավորման հասանելիությանն ուղղված հնարավորությունների վրա: Նաև անհրաժեշտ կլինի ունենալ կենսունակ ներդրումային առաջարկներ, որոնք կներառեն իրատեսականության վերլուծությունների, սոցիալական և բնապահպանական ազդեցության գնահատումների և ներառական խորհրդատվությունների տեղեկատվական բազա, հատկապես՝ կանանց և այլ խոցելի խմբերի համար, ինչը թույլ կտա իրագործել հարմարվողականության արդյունքները ըստ սահմանված առաջնահերթությունների և խթանել որակյալ ներդրումները:

Ենթարդյունք 5.2 Մահմանել և առաջարկել քաղաքականության տարբերակներ հարմարվողականության ֆինանսավորման հավաքագրման ուղղությամբ, այդ թվում՝ հանրային-մասնավոր գործընկերությունների միջոցով

Այս ենթարդյունքի գործողությունները կաջակցեն մասնավոր հատվածի ներգրավմանը տեղական ԿԿԱ ֆինանսավորման մեջ և լրացնել շարունակական ընթացք կրող կարողությունների հզորացմանը՝ ուժեղացնելով ռիսկերի կառավարումը և մեծացնել որոշումների կայացման աջակցման համակարգի արդյունավետությունը: Նաև անհրաժեշտ կլինի ունենալ կենսունակ ներդրումային առաջարկներ, որոնք կներառեն իրատեսականության վերլուծությունների, սոցիալական և բնապահպանական ազդեցության գնահատումների և ներառական խորհրդատվությունների տեղեկատվական բազա, հատկապես՝ կանանց և այլ խոցելի խմբերի համար, ինչը թույլ կտա իրագործել հարմարվողականության արդյունքները ըստ սահմանված առաջնահերթությունների և խթանել որակյալ ներդրումները:

ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

ԿՓ ազդեցություններին և կլիմայի փոփոխականությանը կարելի է դիմակայել նոր գիտելիքների, մոտեցումների և գործիքակազմի միջոցով: Այդ տեսակետից կարողությունների ստեղծումը բոլոր սեկտորներում կազմում է հարմարվողականության ռազմավարությունների կիզակետը: Ծրագրի իրականացման ընթացքում ազգային հարմարվողականության ռազմավարության և քաղաքականության ընդունումը նպատակ ունի աջակցել արդեն իսկ մեկնարկած ջանքերի երկրի բնակչության կողմից, և կպահանջի հանրային ինստիտուտների և կառավարության մշակության, ինչպես նաև մոտեցումների և վարքագծային փոփոխություն:

Ծրագիրը կիրառելու է նախկին և ընթացիկ լավագույն փորձը, որը ապացուցել է իր ծախսարդյունավետությունը: Հաշվի առնելով այն, որ ԿԿՀ դեռևս նոր հիմնադրամ է, ձեռք բերված փորձը կկիրառվի արձանագրելու առավելագույն արդյունք ՄԱԶՕ այլ ծրագրերից, դրանով ապահովելով լավագույն փորձի կիրառումը:

Ծրագրի կառավարում

Ծրագիրը հետևելու է ՄԱԶՕ Հայաստանի գրասենյակի կողմից դեկավարվող իրականացման ուղղակի (ԻՈւ) մեխանիզմին, համահունչ ՄԱԶՕ Երկրի ծրագրի: ՄԱԶՕ Հայաստանի գրասենյակը (ՀԳ) համաշխարհային Ծրագրի նպատակներին համահունչ ծրագրային առաջարկ է մշակել և ներկայացրել ԿԿՀ աջակցության հանձնաժողովի հաստատմանը: Հայաստանի գրասենյակը պատասխանատու է ծրագրի արդյունքների համար և պետք է իրականացման առաջընթացի թարմացված տվյալները տրամադրի ԿԿՀ-ին:

ՄԱԶՕ կողմից Ծրագրի իրականացման ընդհանրական պատասխանատվությունը ենթադրում է ժամանակացույցի և ծրագրի նպատակների և արդյունքների ապահովման հսկում:

ԻՈւ մեխանիզմը ներառում է ծախսերի հսկողություն և տրամադրված միջոցների հստակ կառավարում, իրականացնելով հաշվետվողականության ապահովման նպատակով ծրագրի ուղղակի իրականացման ձևաչափն ընդգրկելու է ծախսերի նկատմամբ վերահսկողությունը և ծրագրի համար տրամադրված միջոցների կառավարում, բոլոր անհրաժեշտ ֆինանսական հաշվարկների, գործարքների, լիազորության և վճարման պահանջագրերի իրականացումը ապահովելով ֆինանսական հաշվետվայինությունը:

ՄԱԶՕ-ը Հայաստանի կառավարության հետ ունի ծրագրերի կատարման յուրահատուկ ձևաչափ, որը փոխնախարարների մակարդակով Ազգային տնօրենների մի ինստիտուտ է: Սկսած 2005թ.

վերջնական արդյունքի քննարկման հանձնաժողովները, որոնք բաղկացած են նշված պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաներից և ՄԱԶՕ ավագ և միջին դասի ղեկավարությունից, համատեղ դիտարկում են իրականացման առաջընթացը դեպի ծրագրի նպատակները և պայմանավորվում են հաջորդ տարվա միջոցառումների վերաբերյալ:

ՄԱԶՕ ՀԳ այս ծրագրի իրականացումը համապատասխանեցնելու է ՀՕԳՊ-ին և Տարեկան աշխատանքային պլաններին, որոնք մշակվել և փոխադարձ ստորագրվել են ՄԱԶՕ-ի և ազգային տնօրենի կողմից:

Կլիմայի փոփոխության համակարգման միջգերատեսչական հանձնաժողովը հանդես կգա որպես Ծրագրի ղեկավար կոմիտե, որը պատասխանատու կլինի ծրագրի իրականացման քաղաքականության, վերահսկողության և ուղղորդման աջակցության համար: Խորհրդի ներդրումը Ծրագրում կհամարվի Կառավարության իրեղեն ներդրումը:

Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական աշխատանքային խումբը կիրականացնի կարևոր դեր որպես ՀԱՕ պրոցեսում և կհամակարգվի ՄԱԿ-ի ԿՓՇԿ ազգային համակարգողի կողմից: Աշխատանքային խմբին կաջակցեն ազգային և միջազգային փորձագետները ԿՓՀ ոլորտի համապատասխան կազմակերպություններից: Ծրագիրը կտրամադրի աջակցություն ամրապնդելու կարողությունները և համակարգումը Աշխատանքային խմբում ապահովելով տվյալների համակարգված հավաքագրում, վերլուծություն և հաշվետվողականություն ՄԱԿ-ի ԿՓՇԿ պահանջների արդյունավետ կատարման համար և ծառայելու երկրի ԿՓՀ հարմարվողականության, մեղմման և կանաչ տնտեսության ուղու ռազմավարությանը:

Ապահովելու համար կայունությունը և կապը ԿՓ աջակցության այլ գործողությունների հետ

Ծրագրի ամենօրյա աշխատանքները իրականացվելու են ՄԱԶՕ Կլիմայի փոփոխության ծրագրի արդեն լավ հիմնադրված միավորի կողմից, որը կայացել է Առաջին ազգային զեկույցի և հետագա ԿՓ ծրագրերի իրականացման ընթացքում: Միավորը համակարգվում է և տեղակայված է ԲՆ-ում:

Կառավարությունը՝ բնեղեն տեսքով, կապահովի աջակցություն Ծրագրին տրամադրելով, գրասենյակային տարածք, կապի միջոցներ և այլ կոմունալ հարմարություններ, ինչպես նաև տեղեկատվություն ու Միջգերատեսչական խորհրդի և Աշխատանքային խմբում ներգրավված քաղձառայողների և կառավարության պաշտոնյաների ներդրումը:

Ծրագրի թիմը կներառի Կլիմայի փոփոխության ծրագրերի համակարգողին, Առաջադրանքի ղեկավարին (ԱՂ), Կլիմայի փոփոխության ծրագրի վարչական օգնականին, Ծրագրի փորձագիտական խմբի օգնականին, Խմբերի ղեկավարներին, ինչպես նաև Ծրագրի ազգային և միջազգային խորհրդատուներին:

Հայաստանի կառավարության և ՄԱԶՕ միջև Հիմնական աջակցություն ստանդարտ համաձայնագրի (ՀԱՍՀ) և ՄԱԿ Զարգացման ծրագրի (ՄԱԶՕ) համապատասխան դրույթները, որը կողմերի միջև ստորագրվել է 1995թ. մարտի 8-ին, այդ թվում՝ պատասխանատվության և արտոնությունների և անձեռնմխելիության մասին դրույթները կիրառվում են սույն օժանդակ ծառայությունների մատուցման վրա:

ՄԱԶՕ Հայաստանի գրասենյակի կողմից ըստ այս փաստաթղթի օժանդակ ծառայությունների մատուցմանն առնչվող, կամ դրանից առաջացող բոլոր պահանջներն ու վեճերը լուծվում են Հիմնական աջակցություն ստանդարտ համաձայնագրի դրույթների համաձայն:

ԾՐԱԳՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

Սույն ծրագիրը կնպաստի հետևյալ Կայուն զարգացման նպատակ/ներ/ին. 13. Ստանձնել հրատապ գործողություններ պայքարելու կլիմայի փոփոխության և դրա հետևանքների դեմ

Սույն ծրագիրը կնպաստի երկի հետևյալ ձեռքբերմանը, որն ընդգրկված է ՄԱԿ ՉԱՕ /Հայաստանի ծրագրային փաստաթղթում
ՄԱԿՉԱՕ/ԵԾՓ վերջնաարդյունք: ՄԱԿՉԱՕ Արդյունք 7/Երկրի ծրագրի փաստաթուղթ Արդյունք 4 (Կայուն զարգացման նպատակ 13): Մինչև 2020 թվականը ներդրվել և կիրառվում են կայուն զարգացման սկզբունքները, շրջակա միջավայրի կայունության, դիմակայունության ձևավորման, կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության և մեղմման, ինչպես նաև կանաչ տնտեսության լավագույն գործելակերպերը:

Այս ծրագիրը կկապվի ՄԱՁՕ ռազմավարական պլանի հետևյալ արդյունքի հետ.
 Արդյունք 1.4: Կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության և մեղմման գործողության միջոցառումներն ընդլայնում, որը ֆինանսավորվել և իրականացվել է:

ԿԿՀ հարացուցային նպատակներ՝ Օժանդակել կլիմայի նկատմամբ դիմակայուն զարգացմանը

	Նպատակի և ձեռքբերման ցուցանիշները	Բազային գիծ	Ծրագրի միջնաժամկետ թիրախը	Ծրագրի վերջնական թիրախը	Ենթադրություններ
ԿԶՆ ցուցանիշներ	13.1.2 Մի շարք երկրներ, որոնք որդեգրում և իրականացնում են աղետների ռիսկերի նվազեցման ազգային ռազմավարություններ համաձայն 2015-2030թթ. Աղետների ռիսկերի նվազեցման Մենդայի Շրջանակի	Երկրներ, որոնք ստեղծել են օրենսդրական և/կամ կարգավորող շրջանակներ են աղետների ռիսկերի կառավարման համար SG_DSR_LEG REG	Ծրագրի իրականացման ակնկալվող միջնաժամկետ կարգավիճակ	Ծրագրի ավարտի ակնկալվող կարգավիճակ	<i>Ծրագրի տվյալները պետք է տրամադրվեն Ազգային վիճակագրական կոմիտեին և այլ մարմինների, որոնք զբաղվում են ԿԶՇ մոնիտորինգով</i>

Ծրագրի ձեռքբերումը՝ Չարգացել Հայաստանում միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հարմարվողականության պլանավորումը

Ծրագրի արդյունքները՝					
<p>Արդյունք 1 Ձևավորված են ազգային լիազորությունների շրջանակները, համակարգման մեխանիզմները, իսկ բացթողումները գնահատված և վերացված են</p>	<p>1.1 <i>Բացահայտված են ՀԱԾ գործընթացի ինստիտուցիոնալ կարգավորումները</i></p>	<p>Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական խորհրդի կազմակերպության միջգերատեսչական խորհուրդը չի գործում</p>	<p>Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական խորհրդի լիազորությունները, ՀԱԾ-ի կառավարման կարգավորումները և տեխնիկական մշտական աշխատանքային խմբի տեխնիկական առաջադրանքները ձևավորված և հավանության են արժանացած</p> <p>ՀԱԾ իրականացման հայեցակարգային փաստաթուղթը (համաձայն ՀՀ կառավարության 2016թ. թիվ 49-8 որոշման), համաձայն ԱՄՆ-ում նախանշված հարմարվողականության ընդհանուր ուղղվածությամբ, մշակված և հաստատված է</p> <p>Կազմակերպված 3 դասընթացների և աշխատաժողովների միջոցով Ազգային Ժողովը և այլ նախարարություններ գիտակցում են ՀԱԾ գործընթացը և ԿՓՀ</p>	<p>Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական խորհուրդը գործում է, ընդլայնել է մասնակցությունը և ունի հստակ տարրորշված ԿՓՀ առաքելություն ԿՓՀ հայեցակարգային փաստաթուղթը հաստատված է</p>	<p><i>Լիազորությունները, ՀԱԾ պլանավորման ցիկլի գործողությունների ծրագիրը և ժամանակացույցը, տեխնիկական մշտական աշխատանքային խմբի տեխնիկական առաջադրանքները մշակված են և հասանելի են ՄԱԿ ԿՓԾԿ կայքում</i></p> <p><i>Դասընթացների և աշխատանքային հանդիպումների նյութերը, միջանկյալ հաշվետվությունները, հրապարակումները և այլն հասանելի են Ծրագրի կայքում</i></p> <p><i>Ռիսկեր՝ ՀԱԾ ազգային հավատարմագրումը կարող է ավելի</i></p>

					<p>երկար տևել, քան պլանավորված է Դասընթացներին բոլոր համապատասխան ազգային շահագրգիռ կողմերի մասնակցության ապահովման դժվարություն</p>
	<p>1.2 Բացահայտված և համակարգված է առկա տեղեկատվությունը կլիմայի փոփոխության ազդեցության, խոցելիության և հարմարվողականության վերաբերյալ և բացթողումները գնահատված են</p>	<p>Մասնատված տվյալների հավաքում բազմաթիվ, չհամակարգված վայրերում: ԿՓՀ միջամտությունների մասով հավաքագրված տեղեկատվության բացակայություն:</p>	<p>Հաշվետվություն/տվյալների հավաքագրում 6 առաջնահերթ սեկտորներում (ջրային ռեսուրսներ, գյուղատնտեսություն, էներգետիկա, առողջապահություն, տուրիզմ և բնակավայրեր) առկա կլիմայական սցենարների մասով ազգային և տարածաշրջանային մակարդակներում և աշխատանքային պլան/ռազմավարություն բացթողումները լրացնելու համար 6 առաջնահերթ սեկտորներում սոցիալ-տնտեսական տեղեկետվության մասով հաշվետվություն և աշխատանքային պլան՝ բացթողումները լրացնելու համար Առաջնահերթ սեկտորներում և առանցքային ոլորտներում խոցելիության առկա ուսումնասիրությունների հաշվետվություն և աշխատանքային պլան՝ բացթողումները լրացնելու համար Հարմարվողականության սեկտորալ, տարածաշրջանային և միջազգային ծրագրերի մասով քաղված դասերի հաշվետվություն, ինչպես նաև սեկտորալ</p>	<p>Տվյալները հավաքագրված են լավ տարրորշված տեղանքներում Տվյալների բացերը բացահայտված են Առկա փորձի, պլանների և ծրագրերի կադաստրի վարում</p>	<p>Ռիսկեր՝ որոշ հաստատությունների դժվարություն տվյալների տրամադրման հարցում Ճշգրիտ և վստահելի տեղեկատվության և ազգային հաստատություններում հաշվետվությունների ներկայացման կարողությունների բացակայություն</p>

			առկա ռազմավարությունների տեխնիկական վերլուծություն, ազգային և միջազգային ավելի լայն ռազմավարական շրջանակների սիներգիաներ/նախնական տվյալներ՝ պլանավորման զարգացման գործընթացներում ԿՓՀ ինտեգրման աջակցությունը ցուցաբերված է		
Արդյունք 2 Հզորացված է ՀԱՄ կազմման համար ԿՓ ռաստերի և գիտելիքների բազայն	<i>2.1</i> <i>Բարելավված է կլիմայական տվյալների հասանելիությունը և կիրառությունը</i>	Չհամակարգված տվյալների հավաքագրում Վտանգների և ռիսկերի մասնակի քարտեզներ և խոցելիության ուսումնասիրություններ	Հիդրոոդերևութաբանական երևույթների տեսանկյունից առաջնահերթ 6 սեկտորներում բազմակի վնասներ արտահայտող համապարփակ ռիսկերի և խոցելիության քարտեզները թարմացված են՝ նախապատվություն տալով այն ռիսկերին, որոնք ազդում են ջրային ռեսուրսների կառավարմանը, մշակաբույսերի արտադրությանը, առողջապահությանը, տուրիզմին և բնակավայրերին (M1–M18) Հիդրոմետի և վերջնարդյունքը կիրառողների միջև (ինչպիսիք են գյուղատնտեսության ոլորտի ծառայությունները, ֆերմերների միավորումները և ջրօգտագործողների միություններ) հաղորդակցման գործընթացը թարմացված /բարելավված է: Վերջնարդյունքի բաշխումը բարելավված է, Հիդրոմետի տվյալների կիրառումը բարելավված է: Բազմասեկտորալ կլիմայական տվյալների հավաքագրումը և փոխանակման գործընթացը (M27–M48) թարմացված/բարելավված է:	Տվյալների հավաքագրման և համակարգման մեխանիզմը գործում է Վնասների և ռիսկերի քարտեզները և խոցելիության գնահատումը թարմացված են Հաղորդակցումը և կլիմայական տեղեկատվության կիրառումը բարելավված է ԿՓՀ ինստիտուցիոնալ կարողությունները բարելավված են	<i>Բազմակի վնասների և ռիսկերի քարտեզները տպագրված են, հասանելի են Հիդրոմետի և Ծրագրի կայքերից Հիդրոմետի կայքի այցելությունների թիվը</i> <i>Տվյալների փոխանակման գործընթացի առկայություն</i> <i>Ռիսկեր՝ Ռիսկերի և խոցելիության քարտեզագրման համապատասխան մասնագետի վարձելու հնարավորություն</i>
	<i>2.2</i>	ԿՓՀ հիմնական կարողություն	Խոցելիության ուսումնասիրության և հարմարվողականության պլանավորման ազգային և սեկտորալ փորձառությունը	ԿՓՀ կարողությունների	<i>Առաջընթացի միջանկյալ հաշվետվություններ</i>

	<p><i>Բացահայտված և արձագանքված են կարողությունների բացթողումները և թուլությունները՝ ՀԱԾ գործընթացի տեղական սեփականատիրական մոտեցումն ապահովելու համար</i></p>	<p>նների բացթողումներ</p>	<p>բացահայտված է և վերանայված: Դասընթացների նյութը մշակված է և առնվազն 4 դասընթացներ են իրականացվել 4 տարվա ընթացքում (M1–M48): ԿՓՀ ներգրավված է կառավարման ոլորտում ներգրավված աշխատակիցների որակավորման գործընթացում:</p> <p>Ցանցահեն տեղեկատվություն է մշակված և առնվազն 5 դասընթացներ են անցկացվել ՀՀ ԲՆ աշխատակիցների և Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական խորհրդի անդամների համար:</p> <p>Դասընթացների նյութերը կենտրոնացած են կլիմայական ազդեցությունների և կլիմայի խոցելիության գնահատման մեթոդաբանությունների և մշակված մոտեցումների վրա: Առնվազն 3 դասընթացներ են կազմակերպվել 4 տարվա ընթացքում Հիդրոմետի և սեկտորալ տեխնիկական գործընկերների, ինչպես նաև սեկտորալ և համալսարանական հետազոտողների համար:</p> <p>Դասընթացների ծրագիրը կենտրոնացած է սոցիալ-տնտեսական գնահատումների վրա և գնահատման մեթոդաբանությունները մշակված են: Առնվազն 3 դասընթացներ են կազմակերպվել սեկտորալ տեխնիկական գործընկերների, ինչպես նաև սեկտորալ և համալսարանական հետազոտողների համար:</p>	<p>բացերը լրացված են ԿՓՀ ինստիտուցիոնալ կարողությունները բարելավված են</p> <p>Համապատասխան դասընթացների ծրագրերը մշակված են</p>	<p><i>ը, դասընթացների նյութեր/ծրագրեր, աշխատածոդովներ ի հրատարակված նյութեր, որոնք հասանելի են Ծրագրի կայքից</i></p> <p><i>Ռիսկեր դիտարկված չեն</i></p>
--	--	---------------------------	---	---	---

			Կլիմայի հարմարվողականության դաս- ընթացների նյութը սպառողների համար հասանելի է և առնվազն 5 դասընթացներ են կազմակերպվել 4 տարվա ըթացքում Գյուղատնտեսական ծառայություններ տրամադրողների համար:		
Արդյունք 3 Դյուրացված է ՀԱԾ իրականացումը	<i>3.1</i> <i>Հարմար- վողականության և պլանավոր- ման ազգային կարողություն- ները բարելավ- ված են</i>	Երկրին բնորոշ գիտելիքի բացեր Համապատաս խան գործիքների պակաս և մեթոդաբան ություններ	Առնվազն գենդերային հարցերը հաշվի առնող 5 մեթոդաբանություններ, ուղե- ցույցներ՝ հարմարվողականությունը ազգային և սեկտորալ պլաններում ներառելու համար, ինչպես նաև մշակված և կիրառման համար ինտեգրված բյուջեներ Առնվազն կազմակերպված 8 դասընթացներ և հանրային իրազեկման միջոցառումներ կլիմայի նկատմամբ զգայուն բյուջետա- վորում և հնարավոր ներառման մոտեցում- ներ առանցքային նախարարությունների հետ, հատկապես ՀՀ արտակարգ իրա- վիճակների նախարարության, գյուղա- տնտեսության նախարարության, Էներգե- տիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների (Ջրային կոմիտեի), Տարած- քային զարգացման, Ֆինանսների և Առողջապահության նախարարությունների համար:	Երկրին բնորոշ ուղեցույցները, գործիքները և մեթոդաբանությ ունները մշակ- ված և կիրառ- ված են ԿՓՀ մասով ինստիտուցիոն ալ կարողու- թյունները բարելավված են	<i>Դասընթացների և աշխատաժողովնե րի նյութերը, միջանկյալ հաշ- վետվությունները և հրապարակում- ները հասանելի են Ծրագրի կայքից</i> <i>Ռիսկեր դիտարկված չեն</i>
	<i>3.2</i> <i>Մշակված է հարմարվողակ անության ներդրման ազգային ռազմա- վարություն</i>	Հարմարվող ականություն ը ներառված չէ ազգային և սեկտորալ զարգացման պլաններում	Հարմարվող ականություն ը ներառված չէ ազգային և սեկտորալ զարգացման պլաններում	ԱՄՆ-ում նախանշված առաջնահերթ 6 սեկտորների (ջրային ռեսուրսների կառավարում, գյուղատնտեսություն (մշակաբույսերի բուծում) և անտառտնտեսություն, առողջապահություն, տուրիզմ և բնակավայրեր) մշակում Ավարտին է հասցված Էներգետիկ համա- կարգի ռազմավարական ծրագրի ԿՓՀ	Մշակված են հարմարվողակ անության սեկտորալ պլաններ

			<p>առաջարկությունները երկարաժամկետ զարգացման ուղղությունների համար (մինչև 2036թ.):</p> <p>Ավարտին է հասցված բնակավայրերի և մարզում կրիտիկական ենթակառուցվածքների կլիմայական ռիսկերի 2 տարածաշրջանային գնահատում</p> <p>ԿՓՀ գործողությունների համար իրականացման ռազմավարությունը բացահայտված է</p> <p>ՀԱԾ 2-րդ ցիկլի գործողությունների պլանը մշակված է (2022-2025թթ.)</p> <p>Առնվազն ԿԿՀ ԿՓՀ 2 ծրագրային հայեցակարգ է մշակված նախնական ֆինանսավորման ներկայացնելու նպատակով</p>	<p>Հարմարվողականության միջոցառումների առաջնահերթությունների սիստեմատիկ գործընթացը մշակված է</p> <p>ԿԿՀ ծրագրային հայեցակարգերը մշակված են</p> <p>ՀԱԾ 2-րդ ցիկլի գործողությունների պլանը մշակված է</p>	
<p>3.3 <i>ՀԱԾ մշակված և տարածված է</i></p>	<p>ԿՓՀ-ն լավ չի հասկացվում որոշում կայացնողների և տեխնիկական անձնակազմի շրջանակում ԿՓՀ հանրային իրազեկվածության և գիտելիքների մասով նախնական գիտելիքներ</p>	<p>ԿՓՀ և ՀԱԾ շահառուների մասով հանրային իրազեկման ռազմավարությունը աջակցելու միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պլանավորմանը մշակված և իրականացված է 8 աշխատաժողովների միջոցով</p> <p>ԿՓՀ հաղորդակցման և ինտեգրման գործընթացը դպրոցական ծրագրում իրականացված է և հանրային իրազեկումը կատարված է</p> <p>Մասնակցություն առնվազն 3 տարածաշրջանային կամ միջազգային գիտակրթական միջոցառման՝ ՀԱԾ մշակման գործընթացի և կլիմայի հարմարվողականության մասով փորձի փոխանակման նպատակով</p>	<p>ԿՓՀ և ՀԱԾ լավ ըմբռնվում է որոշում կայացնողների և տեխնիկական անձնակազմի շրջանակում Կլիմայի փոփոխության խոցելիության և հարմարվողականության մասին ընդհանուր իրազեկվածությունը բարելավված է</p>	<p><i>Առաջընթացի միջանկյալ հաշվետվություններ, աշխատաժողովների հրատարակված նյութեր, որոնք հասանելի են Ծրագրի կայքից</i></p>	

		ԿՓՀ տեղական գիտելիքները և փորձը կիսված չէ գործընկերների շրջանակում		ԿՓՀ մասով հանրային իրազեկումը և գիտելիքները բարելավված են Մասնակցել առնվազն 3 տարածաշրջանային կամ միջազգային գիտակրթական միջոցառումներին	
Արդյունք 4 ՀԱՕ-ների և հարմարվողականության առաջընթացի գծով Չափումների, հաշվետվայնության և հավաստագրման մեխանիզմների առկայություն	<i>4.1</i> <i>Բարելավված են ՀԱՕ գործընթացի և հարմարվողականության առաջընթացի մոնիտորինգի հնարավորությունները</i>	Առկա չէ ԿՓՀ ՄևԳ համակարգ	Մշակված է հաշվետվություն/տվյալներ առկա ՄևԳ գործողությունների և գործընթացների մասով՝ բացահայտելու համար ԿՓՀ նախնական կետերը Մշակված է ՄևԳ թափանցիկ համակարգ, որտեղ հաշվի է առնվել գենդերային հարցերը՝ ԿՓՀ և ՀԱՕ գործընթացների գնահատման և վերանայման համար ազգային և սեկտորալ մակարդակներում Մշակված է հաշվետվություն/ քաղված դասեր ԿՓՀ մասով	Մշակված է թափանցիկ ՄևԳ համակարգ, որը հաշվի է առնում գենդերային հարցերը Մշակված են ԿՓՀ չափորոշիչներ, որոնք հաշվի են առնում գենդերային հարցերը	
Արդյունք 5 Մշակված է ՀԱՕ և ԿՓՀ ֆինանսավորման	<i>5.1</i> <i>Մշակված է ֆինանսավորման</i>	ԿՓՀ ֆինանսական կարիքները բացահայտված չեն	ԿՓՀ ֆինանսավորման բացերը և աղբյուրները բացահայտված են Առկա է դասընթացի ծրագիր և կազմակերպվել է առնվազն 2 դասընթաց կամ հանրային իրազեկմանն ուղղված	Բացահայտված են միջնաժամկետ և երկարաժամ-	<i>Առաջընթացի միջանկյալ հաշվետվություն</i>

<p>ռազմավարությունը</p>	<p><i>ռազմավարություն ՀԱԾ շարունակական գործընթացն ապահովելու համար</i></p>		<p>միջոցառում ազգային կամ միջազգային մակարդակով</p>	<p>կետ ֆինանսական կարիքներ՝ հարմարվողականությանն աջակցելու համար ԿՓՀ իրականացման ֆինանսավորման աղբյուրները բացահայտված են</p>	
	<p><i>5.2 Հատկորոշված և առաջարկված են քաղաքականության տարբերակներ՝ հարմարվողականության ֆինանսավորման ընդարձակման ուղղությամբ, այդ թվում՝ հանրային-մասնավոր գործընկերությունների միջոցով</i></p>	<p>ԿՓՀ իրականացման ֆինանսավորման աղբյուրները բացահայտված են</p>	<p>Համայնքային և հանրային-մասնավոր համագործակցությունն ապահովելուն ուղղված առկա է դասընթացի ծրագիր և կատարված է առնվազն 2 դասընթաց կամ հանրային իրազեկմանն ուղղված միջոցառում՝ սեկտորալ, ենթազգային կամ տեղական հարմարվողականության պլանավորմանը և գործողություններին աջակցելու համար Հանրային հատվածի ներդրումների համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծման նպատակով ԿՓՀ ներդրումների և բնապահպանական ու սոցիալական երաշխիքների մասով մշակված է հաշվետվություն/ ռազմավարություն</p>	<p>Բարելավված է համայնքի և մասնավոր հատվածի ներգրավումը ԿՓ-ում Մասնավոր հատվածի համար մշակված են բնապահպանական և սոցիալական երաշխիքների ուղեցույցներ</p>	<p><i>Առաջընթացի միջանկյալ հաշվետվություններ, դասընթացների նյութեր/ծրագրեր, աշխատաժողովների հրատարակված նյութեր, որոնք հասանելի են Ծրագրի կայքից</i></p>

ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Ծրագրի արդյունքները, ինչպես նշված է ծրագրի արդյունքների շրջանակում, մոնիթորինգի կենթարկվեն տարեկան կտրվածքով, և Ծրագրի իրականացման ընթացքում կգնահատվեն պարբերաբար՝ Ծրագրի արդյունքների արդյունավետ ձեռքբերումն ապահովելու համար:

Ծրագրի մակարդակով իրականացվող մոնիթորինգը և գնահատումը կիրականացվի ՄԱԶՕ պահանջներին համապատասխան, ինչպես ներկայացված է ՄԱԶՕ Ծրագրերի և գործառնությունների քաղաքականությունների և գործընթացների (ԾԳՔԳ) և ՄԱԶՕ Գնահատման քաղաքականության ձեռնարկներում: Քանի որ ՄԱԶՕ այս պահանջները ներառված չեն Ծրագրի փաստաթղթի մեջ, ՄԱԶՕ ՀԳ կաշխատի Ծրագրի համապատասխան շահագրգիռ կողմերի հետ՝ ՄԱԶՕ ՄևԳ պահանջներն ապահովելու համար, որոնք կկատարվեն ժամանակին և որակյալ կերպով: Հավելյալ պարտադիր ԿԿՀ-ին բնորոշ ՄևԳ պահանջները կիրականացվեն համաձայն ԿԿՀ քաղաքականության:

ՄևԳ և մոնիթորինգի դերը

Ծրագրի ղեկավարը. Ծրագրի ղեկավարը պատասխանատու է Ծրագրի առօրյա կառավարման և ծրագրի արդյունքների և ռիսկերի պարբերաբար մոնիթորինգի համար: Ծրագրի համակարգողը պետք է ապահովի, որ Ծրագրի անձնակազմը պահպանի թափանցիկության բարձր մակարդակ, պատասխանատվություն և հաշվետու լինի Ծրագրի ՄևԳ և արդյունքների հաշվետվայնության համար: Ծրագրի ղեկավարը պետք է տեղեկացնի Ծրագրի խորհրդին և ՄԱԶՕ ՀԳ-ին ու ՄԱԶՕ-տարածաշրջանային տեխնիկական խորհրդատուին ցանկացած հապաղման կամ դժվարությունների մասին, որոնք կառաջանան Ծրագրի իրականացման ժամանակ, որպեսզի ցուցաբերվի համապատասխան աջակցություն և իրականացվեն ուղղիչ գործողություններ:

Ծրագրի ղեկավարը, պետք է մշակի տարեկան աշխատանքային պլանները աջակցելու Ծրագրի արդյունավետ իրականացումն ապահովելու համար: Ծրագրի ղեկավարը պետք է ապահովի ՄԱԶՕ և ԿԿՀ ՄևԳ ստանդարտ պահանջների կատարումը բարձր մակարդակով: Դա ներառում է, սակայն դրանով չի սահմանափակվում, արդյունքների շրջանակի չափորոշիչների տարեկան մոնիթորինգով ապացուցահեն Ծրագրի Տարեկան հաշվետվությունների կազմման համար, ինչպես նաև պարբերաբար իրականացվող ռիսկերի և բազմազան պլանները/ռազմավարությունները մոնիթորինգը, որոնք մշակվել են աջակցելու (օր. Բնապահպանական և սոցիալական կառավարման պլանը: գենդերային գործողությունների պլանը և այլն) կանոնավոր կերպով:

Ծրագրի խորհուրդը կստանձնի ուղղիչ գործողություն, որն անհրաժեշտ է Ծրագրի ցանկալի արդյունքները ձեռքբերելու համար: Ծրագրի խորհուրդը կվերանայի Ծրագիրը՝ Ծրագրի իրականացումն, ինչպես նաև Տարեկան աշխատանքային պլանը գնահատելու համար: Ծրագրի իրականացման վերջին տարում Ծրագրի խորհուրդը կիրականացնի Ծրագրի ավարտական վերանայում՝ քաղված դասերն ամփոփելու և հետագա ծավալման հնարավորությունները քննարկելու նպատակով, ինչպես նաև Ծրագրի արդյունքները և քաղված դասերը համապատասխան շահագրգիռ կողմերին ներկայացնելու համար: Ծրագրի ավարտական վերանայման ժամանակ կքննարկվեն նաև Ծրագրի ավարտական գնահատման արդյունքները և ղեկավարության կողմից տրամադրված կարծիքը:

ՄԱԶՕ ՀԳ կաջակցի Ծրագրի ղեկավարին անհրաժեշտության դեպքում, մասնավորապես տարեկան վերահսկողության առաքելությունների շրջանակում, որոնք տեղի կունենան համապատասխան տարեկան աշխատանքային պլանում նշված ժամանակացույցի: Վերահսկողության առաքելությունների հաշվետվությունները կտրամադրվեն Ծրագրի թիմին և Ծրագրի խորհրդին առաքելությունից հետո մեկ ամսվա ընթացքում: ՄԱԶՕ ՀԳ կիրականացնի ԳԷՖ-ի ՄևԳ գործողությունները, ինչպես նաև կապահովի, որ ՄԱԶՕ և ԳԷՖ ՄևԳ պահանջները կատարվեն ամենաբարձր որակով:

ՄԱԶՕ ՀԳ պատասխանատու է, որ ՄԱԶՕ նախագծային մակարդակով իրականացվող ՄևԳ համապատասխանի ՄԱԶՕ ԾԳՔԳ նախանշված պահանջներին: Սա ներառում է, որ ՄԱԶՕ Որակի ապահովման գնահատումը տեղի կունենա տարեկան կտրվածքով. այն է, որ վերջնարդյունքի մակարդակում տարեկան թիրախները մշակվեն, մոնիթորինգի ենթարկվեն և հաշվետվություններում ներկայացվեն՝ կիրառելով ՄԱԶՕ կորպորատիվ համակարգերը՝ ATLAS համակարգում ռիսկերի

տրամաբանական շրջանակի պարբերաբար թարմացում, ինչպես նաև գենդերային ցուցիչի թարմացում տարեկան կտրվածքով, հաշվի առնելով գենդերային հարցերի ներգրավման առաջընթացը, որի մասին զեկուցվել է ՄԱԶԾ Արդյունքներին ուղղված տարեկան հաշվետվություններում (ROAR): ՄեԳ գործողությունների ընթացքում ծագած որակի հետ կապված ցանկացած մտահոգություն պետք է հասցեագրվեն ՄԱԶԾ ՀԳ և Ծրագրի կողմից:

ՄԱԶԾ ՀԳ պետք է աջակցի ԿԿՀ անձնակազմին (կամ նրանց կողմից պատվիրակված) երկրում այցի ընթացքում և աջակցի ըստ անհրաժեշտության ստուգումները կամ ավարտական գնահատում, որը կպահանջվի ԿԿՀ կողմից:

ՄԱԶԾ ՀԳ պետք է պահպանի Ծրագրին առնչվող բոլոր արձանագրությունները Ծրագրի ֆինանսական փակումից 7 տարի անց՝ ՄԱԶԾ Անկախ գնահատման գրասենյակների և/կամ ԿԿՀ կողմից Ծրագրի հետ ավարտական գնահատումն ապահովելու համար:

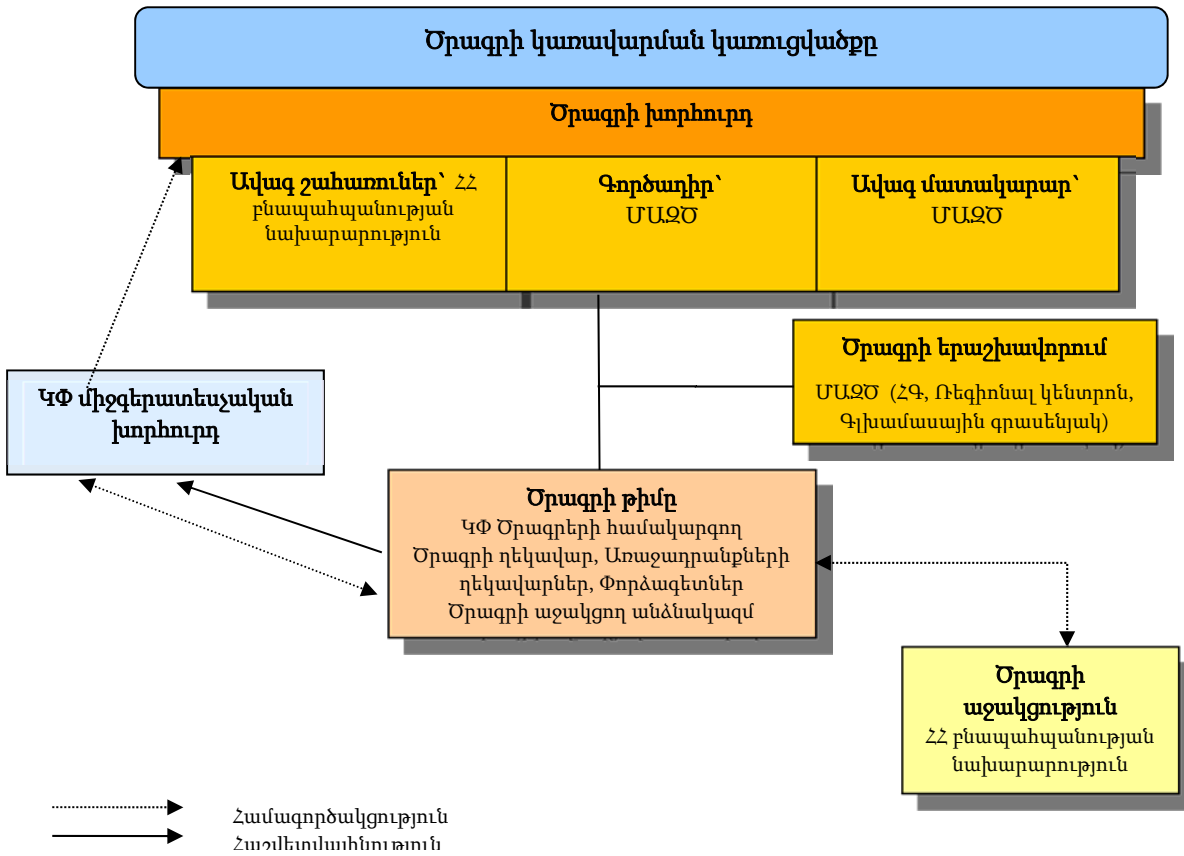
ՄԱԶԾ-Գլոբալ բնապահպանական ֆինանսավորման միավորը. Ըստ պահանջի ՄեԳ և որակի ապահովման իրականացմանն ուղղված հավելյալ աջակցություն կցուցաբերվի ՄԱԶԾ-ԳԷՖ տարածաշրջանային տեխնիկական խորհրդատուի և ՄԱԶԾ-ԳԲՖ վարչության կողմից:

Աուդիտ

Ծրագրի աուդիտը կհետևի ԱԻՁ ծրագրերի ³ համար նախատեսված ՄԱԶԾ ֆինանսական կանոնակարգերին և կանոններին, ինչպես նաև Աուդիտի մասին կիրառվող քաղաքականություններին:

³ Տե՛ս՝ <https://info.undp.org/global/popp/frm/pages/financial-management-and-execution-modalities.aspx>

ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Ծրագրի խորհուրդը պատասխանատու է փոխհամաձայնեցված որոշումների ընդունման համար, կառավարման որոշումների այն դեպքերում երբ դրա կարիքը կհայցվի Ծրագրի Ղեկավարի կողմից, ներառյալ խորհրդատվություն ՄԱԶԾ հաստատելու Ծրագրի գործողությունների պլանները և վերանայումները և հասցեագրի ծրագրի մակարդակով ծագած բողոքները:

ՄԱԶԾ-ի վերջնական հաշվետվողականության ապահովման նպատակով Ծրագրի խորհրդի որոշումները պետք է կատարվեն ստանդարտների համաձայն, որոնք ապահովում են կառավարման արդյունքների, լավագույն արժեքի ստացման, արդարության, ամբողջականության, թափանցիկության և արդյունավետ միջազգային մրցակցության կառավարումը: Այն դեպքերում երբ Խորհրդում համաձայնություն չի ձեռք բերվում, վերջնական որոշումը կայացնում է ՄԱԶԾ Ծրագրի ղեկավարը:

Ծրագրի խորհրդի գործառնությունները ներառում են.

- Ապահովել ծրագրի ընդհանուր ուղղորդումը և ծրագրի ուղղումը, որպեսզի այն մնա հատկորոշված սահմանափակումներում.
- Ծրագրի ղեկավարի կողմից Ծրագրին վերաբերող բարձրացված հարցերի հասցեագրում,
- Ծրագրի նոր ռիսկերի վերաբերյալ ուղղորդման տրամադրում և կոնկրետ ռիսկերին վերաբերող հնարավոր հակազդեցությունների և կառավարման գործողությունների համաձայնեցում,
- Համաձայնվել Ծրագրի ղեկավարի պահանջներին թույլատրելի սահմաններում,

- Ծրագրի առաջընթացի վերանայում, ուղղորդում և առաջարկությունների տրամադրում՝ ապահովելու համար համաձայնեցված արդյունքների համապատասխանությունը պլաններին,
 - Ծրագրի իրականացման տարեկան հաշվետվության, ներառյալ որակի գնահատման հաշվետվության հաստատում. աշխատանքային պլանի առաջարկությունների ներկայացում.
 - Ապահովել ըստ պահանջի ուղղորդում և խորհրդատվություն բացառիկ իրավիճակների դեպքում, երբ ծրագրի ղեկավարի թույլատրելի սահմանները գերազանցում են. և
 - Գնահատել և որոշել նախագծի փոփոխություններին համապատասխան վերանայման միջոցով:
- (i) ծրագրի անձնակազմի ընտրության և/կամ հավաքագրման վերաբերյալ վարչական հարցերի լուծում,
 - (ii) ապրանքների, աշխատանքի և ծառայությունների գնում,
 - (iii) վերապատրաստման աշխատանքների, սեմինարների և աշխատաժողովների ընտրություն և իրականացման օժանդակություն,
 - (iv) ֆինանսական մոնիթորինգ և հաշվետվություն,
 - (v) ուղիղ վճարումների կատարում,
 - (vi) ծրագրի իրականացման վերահսկողություն, մոնիթորինգ և ծրագրի գնահատման աջակցություն:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ I. ԾՐԱԳՐԻ ԲՅՈՒՋԵՆ և ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆԸ

Ծրագրի ՆՀ՝ 00102083

Արդյունքի նույնականացման համարը՝ 00104267

Հատկացման անվանումը՝ NAP Armenia

Ակնկալվող արդյունք և ցուցանիշներ, ներառյալ տարեկան թիրախները	Պլանավորված գործողություններ (ներառյալ ՄևԳ գործողություններ)	Պատասխանատու կողմ/իրականաց	Դեմոնստրացիայի անունը	Միջոց ՆՀ	Գործառնական մարմին	Բյուջեի dept.	Atlas համակարգում բյուջեի հաշվի կոդը	Պլանավորված բյուջե					
								ATLAS համակարգում բյուջեի նկարագրությունը	2019	2020	2021	2022	Ընդամենը (ԱՄՆ դոլար)
Ազգային հարմարվողականության ծրագիր (ՀԱՕ) Հայաստանում միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հարմարվողականության պլանավորման առաջիադասման համար													
Output: Հայաստանում միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հարմարվողականության պլանավորումը՝ զարգացված է	Գործողություն 1 Ձևավորված են ազգային լիազորությունների շրջանակները, համակարգման մեխանիզմները, իսկ բացթողումները գնահատված և վերացված են 1.1. Բացահայտել ՀԱՕ գործընթացի ինստիտուցիոնալ կարգավորումները. 1.2. Բացահայտել և համակարգել առկա տեղեկատվությունը կլիմայի փոփոխության ազդեցության, խոցելիության և հարմարվողականության և վերաբերյալ և բացթողումները գնահատված են	ՄԱԶՕ	12526	66000	ARM	B0534							
							71200	Միջազգային խորհրդատուներ	-	23,600.00	-	-	23,600.00
							71300	Տեղական խորհրդատուներ	53,326.00	32,942.00	-	-	86,268.00
							71400	Պայմանագրային ծառայություններ-անհատներ	19,000.00	19,000.00	19,000.00	19,000.00	76,000.00
							71600	Ճամփորդություն	-	5,200.00	-	-	5,200.00
							72100	Պայմանագրային ծառայություններ-ընկերություններ	18,000.00	46,000.00	28,000.00	-	92,000.00
							74200	Չայնա-, տեսա-, տպագրական ապրանքների ծախսեր	1,000.00	1,000.00	500.00	500.00	3,000.00
							74500	Այլ ծախսեր	2,250.00	2,500.00	2,250.00	2,250.00	9,250.00
							75700	Դասընթացներ, աշխատաժողովներ և կոնֆերանսներ	6,250.00	11,250.00	2,500.00	2,500.00	22,500.00
							ԱՐԹՈՒՆԲ 1	99,826.00	141,492.00	52,250.00	24,250.00	317,818.00	

<p>Արդյունք 2 Հգորացնել ՀԱԾ կազմման համար ԿՓ փաստերի և գիտելիքների բազայն</p> <p>2.1. Բարելավել կլիմայական տվյալների հասանելիությունը և կիրառությունը</p> <p>2.2. Բացահայտել և արձագանքել կարողությունների բացթողումները և թուլությունները՝ ՀԱԾ գործընթացի տեղական սեփականատիրական մոտեցումն ապահովելու համար</p>	ՄԱԶԾ	12526	66000	ARM	B0534	71200	Միջազգային խորհրդատուներ	-	20,650.00	15,000.00	-	35,650.00
	71300	Տեղական խորհրդատուներ	10,738.00	48,048.00	36,764.00	31,304.00	126,854.00					
	71600	Ճամփորդություն	-	5,200.00	2,600.00	-	7,800.00					
	71400	Պայմանագրային ծառայություններ-անհատներ	21,000.00	21,000.00	17,000.00	17,000.00	76,000.00					
	72100	Պայմանագրային ծառայություններ-ընկերություններ	-	210,000.00	208,750.00	-	418,750.00					
	74200	Չայնա-, տեսանյութերի ծախսեր	3,700.00	5,950.00	6,000.00	6,000.00	21,650.00					
	74500	Այլ ծախսեր	5,000.00	3,250.00	3,000.00	3,000.00	14,250.00					
	75700	Training, Դասընթացներ, աշխատաժողովներ և կոնֆերանսներ	11,250.00	26,250.00	22,500.00	7,500.00	67,500.00					
							ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2	51,688.00	340,348.00	311,614.00	64,804.00	768,454.00
							ԸՆԴԱՍԵՆԸ					
<p>Գործողություն 3 Դյուրացնել ՀԱԾ իրականացումը</p> <p>3.1. Բարելավել հարմար-վողականության պլանավորման ազգային կարողությունները</p> <p>3.2. Մշակել հարմարվողականության ներդրման ազգային ռազմավարություն</p> <p>3.3. Մշակել և տարածել ՀԱԾ</p>	ՄԱԶԾ	12526	66000	ARM	B0534	71200	Միջազգային խորհրդատուներ	82,600.00	44,250.00	36,000.00	18,750.00	181,600.00
	71300	Տեղական խորհրդատուներ	29,848.00	64,792.00	51,324.00	28,756.00	174,720.00					
	71400	Պայմանագրային ծառայություններ-անհատներ	21,000.00	21,000.00	17,000.00	17,000.00	76,000.00					
	71600	Ճամփորդություն	25,800.00	15,400.00	12,800.00	10,200.00	64,200.00					
	72100	Պայմանագրային ծառայություններ-ընկերություններ	-	77,500.00	67,500.00	27,500.00	172,500.00					
	74200	Չայնա-, տեսանյութերի ծախսեր	11,450.00	14,700.00	17,000.00	15,700.00	58,850.00					
74500	Այլ ծախսեր	2,500.00	5,250.00	5,500.00	5,500.00	18,750.00						

						75700	Դասընթացներ, աշխատաժողովներ և կոնֆերանսներ	20,000.00	37,500.00	42,500.00	27,500.00	127,500.00
							ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3 ԸՆԴԱՍԵՆԸ	193,198.00	280,392.00	249,624.00	150,906.00	874,120.00
Գործողություն 4 ՀԱԾ-ների և հարմարվողականության և առաջընթացի գծով Չափումների, հաշվետվականության և հավաստագրման մեխանիզմների ստեղծություն <i>4.1. Բարելավել ՀԱԾ գործընթացի և հարմարվողականության և առաջընթացի մոնիտորինգի հնարավորությունները</i>	ՄԱԶԾ	12526	66000	ARM	B0534	71300	Տեղական խորհրդատուներ	4,004.00	19,110.00	9,100.00	9,100.00	41,314.00
						71400	Պայմանագրային ծառայություններ- անհատներ	17,000.00	18,000.00	18,000.00	18,000.00	71,000.00
						72100	Պայմանագրային ծառայություններ- ընկերություններ	-	30,000.00	35,000.00	30,000.00	95,000.00
						74200	Ձայնա-, տեսանյութերի ծախսեր	-	2,500.00	3,000.00	3,000.00	8,700.00
						74500	Այլ ծախսեր	1,000.00	1,500.00	750.00	750.00	4,000.00
						75700	Դասընթացներ, աշխատաժողովներ և կոնֆերանսներ	-	10,000.00	7,500.00	5,000.00	22,500.00
							ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4 ԸՆԴԱՍԵՆԸ	22,004.00	81,110.00	73,550.00	65,850.00	242,514.00
Գործողություն 5 Մշակել ՀԱԾ և ԿՓՀ ֆինանսավորման ռազմավարությունը <i>5.1. Մշակել ֆինանսա- վորման ռազմավարու- թյուն ՀԱԾ շարունակա- կան գործընթացն ապահովելու համար</i> <i>5.2. Հատկորոշել և առաջարկել քաղաքականության տարբերակներ՝ հար- մարվողականության ֆինանսավորման</i>	ՄԱԶԾ	12526	66000	ARM	B0534	71200	Միջազգային խորհրդատուներ	-	-	15,000.00	15,000.00	30,000.00
						71300	Տեղական խորհրդատուներ	-	-	17,290.00	8,554.00	25,844.00
						71400	Պայմանագրային ծառայություններ- անհատներ	-	-	19,000.00	19,000.00	38,000.00
						72100	Պայմանագրային ծառայություններ- ընկերություններ	-	-	172,000.00	77,000.00	249,000.00
						71600	Ճամփորդություն	-	-	5,200.00	5,200.00	7,800.00
						74200	Ձայնա-, տեսանյութերի ծախսեր	-	750.00	2,600.00	3,500.00	7,250.00

ընդարձակման ուղղությամբ, այդ թվում՝ հանրային- մասնավոր գործընկերությունների միջոցով						74500	Այլ ծախսեր	-	250.00		1,750.00	3,750.00	
						75700	Դասընթացներ, աշխատաժողովներ և կոնֆերանսներ	-	2,500.00	1,750.00	12,500.00	32,500.00	
							ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5 ԸՆԴԱՍԵՆԸ	-	3,500.00	248,140.00	142,504.00	394,144.00	
	Գործողություն 6 Մրագրի իրականացում	ՄԱԶԾ	12526	66000	ARM	B0534							
							71400	Պայմանագրային ծառայություններ- անհատներ	20,963.00	22,963.00	23,463.00	23,463.00	90,852.00
							71600	Ճամփորդություն Ջայնա-, տեսա-, տպագրական ապրանքների ծախսեր	2,000.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	8,000.00
							72400	Պաշարներ	5,000.00	3,000.00	2,500.00	2,500.00	13,000.00
							72500	Մասնագիտական ծառայություններ	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	6,000.00
							74100	Մասնագիտական ծառայություններ	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	12,000.00
								ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6 ԸՆԴԱՍԵՆԸ	32,463.00	32,463.00	32,463.00	32,463.00	129,852.00
						74500	Այլ ծախսեր (DPC)	39,917.90	87,930.50	96,764.10	48,078.50	272,691.00	
							ԾՐԱԳԻՐ ԸՆԴԱՍԵՆԸ	439,096.90	967,235.50	1,064,405.10	528,855.50	2,999,593.00	

ՀԱՎԵԼՎԱԾ II. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Արդյունք 1. Ձևավորված են ազգային լիազորությունների շրջանակները, համակարգման մեխանիզմները, իսկ բացթողումները գնահատված և վերացված են																
1.1 Բացահայտել ՀԱԾ գործընթացի ինստիտուցիոնալ կարգավորումները																
Գործողություն 1.1.1 Հզորացնել կլիմայի փոփոխության (ԿՓ) միջգերատեսչական համակարգման խորհրդի ինստիտուցիոնալ կարգավորումները	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Սահմանել Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական համակարգման խորհրդի առաքելությունը և լիազորությունները հարմարվողականության առնչվող գործողությունների և դրանց շահառուների պարտավորությունների մասով	X	X	X	X												
Սահմանել գործողությունների ծրագիրը և ժամանակային շրջանակը ՀԱԾ պլանավորման և համապատասխան ՄևԳ համակարգի համար					X	X	X	X	X							
Ստեղծել առնվազն 2 մշտական տեխնիկական խումբ՝ աջակցելու Կլիմայի փոփոխության միջգերատեսչական համակարգման խորհրդին հարմարվողականության առնչվող գործողությունների մասով		X	X	X	X											
Գործողություն 1.1.2 Մշակել հայեցակարգային փաստաթուղթ ՀԱԾ իրականացման համար	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Գործողություն 1.1.3 Հզորացնել տեխնիկական առաջնորդության խնդիրները առանցքային նախարարությունների շրջանակում	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.2 Բացահայտել և համակարգել առկա տեղեկատվությունը ԿՓ ազդեցության, խոցելիության և հարմարվողականության վերաբերյալ և գնահատել բացթողումները																
Գործողություն 1.2.1 Հավաքագրել և վերլուծել առկա վերլուծությունները՝ ներկա և ապագա կլիմայական հարցերի մասով սեկտորալ, ազգային և տարածաշրջանային մակարդակով	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Գործողություն 1.2.2 Հավաքագրել և վերլուծել առկա սոցիալ-տնտեսական տեղեկատվությունը և սցենարները սեկտորալ, ազգային և տարածաշրջանային մակարդակով	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Գործողություն 1.2.3 Հավաքագրել և վերլուծել խոցելիության ուսումնասիրությունը բոլոր սեկտորների և առանցքային ոլորտների համար	X	X	X	X	X	X	X	X	X							

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Գործողություն 1.2.4 Համագործակցելով Հիդրոմետ ծառայության հետ՝ հետազոտել կլիմայական տեղեկատվական կայանների վիճակը և տեղակայումը և մշակել աշխատանքային պլան և ֆինանսավորման ռազմավարություն	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Գործողություն 1.2.5 Գնահատել բացերը տեղեկատվության հասանելիության և դրանց տարածման մեխանիզմների մասով և իրականացնել հավելյալ վերլուծություններ	X															
Գործողություն 1.2.6 Պատրաստել գործողությունների կադաստր՝ բացահայտելու իրականացված հարմարվողականության միջոցառումները՝ քաղված դասերը բացահայտելու համար	X	X														
Գործողություն 1.2.7 Հավաքագրել հարմարվողականության առաջնային սեկտորների մասով առկա սեկտորալ ռազմավարությունները և բացահայտել զարգացման և հարմարվողականության նպատակների միջև սիներգիաները	X	X	X													
Արդյունք 2. Հզորացված Է ՀԱՄ ուղղությամբ գիտելիքների բազայի ստեղծումը և ՀԱՄ կազմումը																
2.1 Բարելավ կլիմայական տվյալների հասանելիությունը և կիրառությունը																
Գործողություն 2.1.1 Թարմացնել և պատրաստել հիդրոօդերևութաբանական վտանգավոր երևույթների և ռիսկերի քարտեզները՝ առաջնահերթություն տալով այն ռիսկերին, որոնք ազդում են ջրային ռեսուրսների կառավարմանը, մշակաբույսերի մշակմանը, առողջությանը, տուրիզմին և բնակավայրերին	X	X	X	X	X	X										
Թարմացնել ԿՓ ազդեցության ոլորտային սցենարները					X	X	X	X	X	X	X	X				
Թարմացնել խոցելիության գնահատումը					X	X	X	X	X	X	X	X				
Քանակական տեսք տալ սոցիալ-տնտեսական ազդեցությանը									X	X	X	X				
Գործողություն 2.1.2 Բարելավել և աջակցել հաղորդակցությունը Հիդրոմետի և այլ օգտատերերի միջև, ինչպիսիք են գյուղատնտեսության աջակցության կենտրոնների գյուղատնտեսները՝ կլիմայական առկա տվյալների արդյունավետ կիրառությունն ապահովելու համար							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 2.1.3 Բարելավել կլիմայական տվյալներն ու տեղեկատվությունը և դրանց տարածումը										X	X	X	X	X	X	X
2.2 Գնահատել կլիմայական խոցելիությունները և բացահայտել հարմարվողականության սեկտորալ, ենթազգային, ազգային մոտեցումները																

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Գործողություն 2.2.1 Բացահայտել հարմարվողականության առկա ազգային և սեկտորալ փորձառության բազային գիծը	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Հիմնվելով բացահայտված բացթողումների և կարիքների վրա, մշակել պլան՝ աջակցելու կլիմայի փոփոխության առաջնային սեկտորների մասով դասընթացների և կարողությունների ստեղծմանը որոշում կայացնողների համար					X	X	X									
Աջակցել ինստիտուցիոնալ կարգավորումներին սելավների հսկողության և մոնիտորինգի մասով	X	X	X													
Դասընթացների ծրագրերի մասով մշակել մեխանիզմ և գործընթաց կլիմայի հարմարվողականության կայունությունն ապահովելու նպատակով						X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 2.2.2 Հզորացնել ՀՀ ԲՆ և Միջգերատեսչական կառավարման խորհրդի կարողությունները հարմարվողականության առաջընթացը մոնիտորինգի ենթարկելու համար այնպիսի գործիքների միջոցով, ինչպիսիք են ցանցահեն տեղեկատվական հարթակները							X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Գործողություն 2.2.3 Մշակել դասընթացի ծրագիր՝ շեշտը դնելով կլիմայի ազդեցության և կլիմայի խոցելիության գնահատման մեթոդաբանությունների և մոտեցումների վրա			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 2.2.4 Մշակել դասընթացի ծրագիր՝ շեշտը դնելով սոցիալ-տնտեսական գնահատման մեթոդաբանությունների վրա			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 2.2.5 Աջակցել գյուղատնտեսության աջակցության կենտրոններին՝ կազմակերպելով ԿՓ թեմայով դասընթացներ շահառուների համար և կազմակերպել դասընթացներ չորս տարվա ընթացքում								X	X	X	X	X	X	X	X	X
Արդյունք 3. Օժանդակություն է ցուցաբերված ՀԱՕ իրականացմանը																
3.1 Բարելավել հարմարվողականության պլանավորման ազգային կարողությունները																
Գործողություն 3.1.1 Մշակել մեթոդաբանություններ, գործիքներ և ուղեցույցներ՝ գենդերային հարցերը հաշվի առնող հարմարվողականությունը ներառելու համար			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել ուղեցույցներ տեղական մակարդակով ռիսկերի ուսումնասիրության և հարմարվողականության պլանավորման մասով						X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Մշակել ուղեցույցներ կլիմայական դիմակայուն քաղաքային զարգացման համար՝ քաղաքային հարմարվողականության տարբերակների հատկորոշմանն աջակցելու համար							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել ուղեցույցներ՝ տեղական տվյալների համընդգրկուն հավաքագրում կլիմայական ռիսկերի և դրանց հարակից վնասների գնահատման համար			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել բյուջետային վերլուծության գործիքներ կլիմայական ռիսկերի համար										X	X	X	X	X	X	
Մշակել դասընթացների հասցեագրված ծրագրեր տեխնիկական անձնակազմի համար գործիքների և ուղեցույցների կիրառման մասով							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 3.1.2 Կազմակերպել դասընթացներ և նպաստել հանրային իրազեկվածությանը՝ կլիմայական հարցերը ներառող բյուջետավորման և հնարավոր ներգրավման մոտեցումների մասով առանցքային նախարարությունների հետ մեկտեղ											X	X	X	X	X	X
3.2 Մշակվել հարմարվողականության ներդրման ազգային ռազմավարությունը																
Գործողություն 3.2.1 Մշակել հարմարվողականության բաղադրիչներ սեկտորալ զարգացման պլանների համար կամ դրանց հավասարազոր փաստաթղթերի համար՝ առաջնային 6 սեկտորներից 4-ի համար		X	X	X	X	X	X	X	X	X						
Գործողություն 3.2.2 Իրականացնել միջամտությունների ուսումնասիրություններ, որոնք հարմարվողականության տեսանկյունից բացահայտված են ՀՀ էներգետիկ համակարգի ռազմավարական ծրագրի երկարաժամկետ (մինչև 2036թ.) զարգացման ուղղություններում		X	X	X												
Գործողություն 3.2.3 Փորձարկել ուղեցույցները բնակավայրերի և մարզային մակարդակում կրիտիկական կլիմայական ռիսկերի գնահատման մասով								X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 3.2.4 Բացահայտել հարմարվողականության ռազմավարական հասցեագրման գործողությունների/ միջամտությունների փաթեթ, առնվազն առաջնային 5 սեկտորների համար								X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել ապացույցահեն չափորոշիչ և համակարգված գործընթաց							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
հարմարվողականության թիրախների և տարբերակների առաջնահերթությունը բացահայտելու համար																
Բացահայտել հարմարվողականության ռազմավարական միջամտությունների/գործողությունների փաթեթ											X	X	X	X	X	
Բացահայտել հարմարվողականության տարբերակների առաջնահերթությունները															X	X
Բացահայտել իրականացման ռազմավարությունը հարմարվողականության առաջնային տարբերակների համար														X	X	X
Գործողություն 3.2.5 Հիմք ընդունելով ՀԱԾ առաջին շրջանի առաջընթացը՝ մշակել գործողությունների պլան ՀԱԾ երկրորդ շրջանի համար														X	X	X
Գործողություն 3.2.6 Բացահայտել, մշակել և պատրաստել առնվազն 3 ծրագրային հայեցակարգեր									X	X	X	X	X	X	X	X
3.3 Կազմել ՀԱԾ-ն և տարածել դրա մասին տեղեկատվությունը																
Գործողություն 3.3.1 Մշակել և իրականացնել շահագրգիռ կողմերին իրազեկման ռազմավարություն և դրանց ներգրավվածության պլան	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել գործնական ներգրավվածություն և գենդերային գործողությունների ծրագրեր		X	X													
Սահմանել բոլոր ոլորտներում կանոնավոր հաղորդակցության և իրազեկման գործողությունների պարտադիր պահանջները		X	X	X	X											
Մշակել և ապահովել գենդերային զգայուն կլիմայական հարմարվողականության վերաբերյալ գիտելիքների կառավարման և լուսաբանումների արտադրանքներ			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Կազմակերպել կանոնավոր (օր.՝ տարեկան) շահագրգիռ կողմերի (տեղական, ոլորտային, ազգային, մասնավոր, հանրային) թեմատիկ խորհրդակցություններ և աշխատաժողովներ՝ ուղղված իրազեկման բարձրացմանը		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Տատարածել ՀԱԾ և դրա ընթացքի ու առաջընթացի վերաբերյալ տեղեկատվությունը			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Հաղորդակցել ՀԱԾ-ն ազգային գործընկերներին	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Կազմակերպել ամենամյա կանոնավոր վերապատրաստումներ՝ ԶԼՄ-ների և լրագրողների համար			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 3.3.2. Բացահայտել բացերը և մշակել մի գործընթացը՝ տեղեկատվության տարածմանը, հարմարվողականությունը դպրոցական ուսումնական ծրագրերում ընդգրկելուն և տեղեկացվածության բարձրացմանը նպաստելու համար							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 3.3.3. Մասնակցել միջազգային և տարածաշրջանային ուսուցման և գիտելիքների տարածման միջոցառումներին				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Արդյունք 4. ՀԱԾ-ների և հարմարվողականության առաջընթացի Չափումների, Հաշվետվայինության և Հավաստագրման մեխանիզմները առկա են																
4.1 Զարգացնել ՀԱԾ գործընթացի և հարմարվողականության առաջընթացի մոնիտորինգի կարողությունները																
Գործողություն 4.1.1. Հատկորոշել առկա մոնիտորինգի և գնահատման գործողություններն ու գործընթացները՝ հարմարվողականության առաջնային գծում				X	X	X	X									
Գործողություն 4.1.2. Նախաձեռնել առաջնահերթ ոլորտներում գենդերային զգայուն և թափանցիկ մոնիտորինգի համակարգի մշակում					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել գենդեր-արձագանքող ԿՓՀ չափորոշիչներ և ցուցանիշներ՝ ուսումնասիրության և մոնիտորինգի համար					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Նպաստել համապատասխան ԿՓՀ չափորոշիչների և ցուցանիշների ներգրավմանը օրենսդրությունում, գործընթացներում և կանոնակարգերում							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Հիմնել հաշվետվայինության շրջանակներ					X	X	X	X	X							
Պաշտոնականացնել հարմարվողականության բաղադրիչների թարմացնելու գործընթացը				X	X	X	X	X								
Գործողություն 4.1.3. Մինչ ծրագրի ավարտը վերանայել ՀԱԾ գործընթացները, գործողություններն ու քաղված դասերը՝ հատկորոշված հարմարվողականության գործողությունների հնարավոր ընդլայնման նախապատրաստման համար														X	X	X
Արդյունք 5. Մշակված է ՀԱԾ և ԿՓՀ ֆինանսավորման ռազմավարությունը																
5.1 Մշակել ՀԱԾ շարունակական գործընթացի գործընթացը ֆինանսավորման ռազմավարություն																

Առաջադրանք	Ե1	Ե2	Ե3	Ե4	Ե5	Ե6	Ե7	Ե8	Ե9	Ե10	Ե11	Ե12	Ե13	Ե14	Ե15	Ե16
Գործողություն 5.1.1. Որոշել հարմարվողականությանը աջակցելու երկարաժամկետ ֆինանսական կարիքները									X	X	X	X	X	X	X	X
Ուսումնասիրել հարմարվողականության հետ կապված ընթացիկ պետական ծախսերը և որոշել միջնաժամկետ բյուջեի կարիքները									X	X	X	X				
Ուսումնասիրել առաջնային հարմարվողականության գործողությունների համար ֆինանսավորման կարիքները											X	X	X	X		
Վերլուծել և գնահատել գոյություն ունեցող և պոտենցիալ ֆինանսավորման տարբերակները, ներառյալ դոնոր կազմակերպությունների հետ համապատասխան աշխատանքները												X	X	X	X	
Բացահայտել լրացուցիչ ֆինանսավորման աղբյուրները՝ ՀԱԾ գործընթացի համաֆինանսավորման համար (մասնավորապես, ՀԱԾ երկրորդ/չարունակական փուլում) և իրականացնել հատկորոշված, առաջնահերթ հարմարվողականության գործողություններ														X	X	X
Գործողություն 5.1.2. Ջարգացնել շահագրգիռ կողմերի գիտելիքները ազգային և միջազգայնորեն հասանելի ֆինանսավորման մեխանիզմների վերաբերյալ											X	X	X	X	X	X
5.2 Հատկորոշել, վերլուծել եւ առաջարկել քաղաքականության տարբերակներ՝ հարմարվողականության ֆինանսավորման ծավալների ընդլայնման համար, ներառյալ պետական-մասնավոր գործընկերության միջոցով																
Գործողություն 5.2.1. Ստեղծել համայնքային և պետական-մասնավոր գործընկերություն՝ ոլորտային, մարզային և տեղական հարմարվողականության պլանավորմանը աջակցելու համար									X	X	X	X	X	X	X	X
Գործողություն 5.2.2. Գնահատել մասնավոր հատվածի ներգրավվածությունը ԿԹՀ-ում									X	X	X	X	X	X	X	X
Մշակել ԿԹՀ ուղղված մասնավոր հատվածի ներդրումների համար նպաստավոր միջավայրի ամրապնդման ռազմավարություն									X	X	X					
Մասնավոր հատվածի նախագծերի մշակմանն աջակցելու նպատակով մշակել մի շարք բնապահպանական եւ սոցիալական երաշխիքների ուղեցույցներ ԿԹՀ համար											X	X	X	X		
Աշխատել ազգային բանկերի և ներդրումային ֆոնդերի հետ՝ երաշխիքներ ապահովելու համար														X	X	X
